

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BRANKO PODBREŽNIK

SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE
V MIROVNIH OPERACIJAH V OBDOBJU MED LETI 1997 IN 2002

LJUBLJANA, 2003

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BRANKO PODBREŽNIK

MENTORICA: IZR. PROF. DR. LJUBICA JELUŠIČ

SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE
V MIROVNIH OPERACIJAH V OBDOBJU MED LETI 1997 IN 2002

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2003

*Če želiš mavrico,
se moraš sprijazniti z dežjem.*

Zahvaljujem se gospe dr. Ljubici Jelušič za strokovno pomoč pri izdelavi naloge in za številne vzpodbudne besede, ki so me pripeljale do tako zelenega končnega cilja.

Hvala Jani, Mihi in Ani za potrpežljivost in razumevanje.

Zahvala mojim staršem in tastu, ki pa žal ne bodo delili srečnega trenutka z mano.

KAZALO

SEZNAM KRATIC	V
1. UVOD	1
1.1. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	3
1.1.1. PREDMET ANALIZE	3
1.1.2. CILJI ANALIZE	4
1.1.3. METODE	4
1.1.4. HIPOTEZE	5
1.1.5. STRUKTURA ANALIZE	5
1.1.6. OMEJITVE PRI IZVEDBI RAZISKAVE	6
2. MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE	6
2.1. VKLJUČEVANJE DRŽAV V MIROVNE OPERACIJE	9
2.2. DELITEV MIROVNIH OPERACIJ	10
2.2.1. PREVENTIVNA DIPLOMACIJA	10
2.2.2. USTVARJANJE MIRU – PEACEMAKING	11
2.2.3. VZDRŽEVANJE MIRU – PEACEKEEPING	12
2.2.4. UVELJAVLJANJE MIRU – PEACE ENFORCEMENT	13
2.2.5. GRADITEV MIRU PO KONCU SPOPADOV	15
3. NORMATIVNOPRAVNA UREDITEV KOLEKTIVNE VARNOSTI	16
3.1. OSNOVNI DOKUMENTI V MIROVNIH OPERACIJAH	17
3.1.1. MANDAT OZIROMA ZAUPNICA OZN	17
3.1.2. SPORAZUM O SODELOVANJU SIL	18
3.1.3. DOGOVOR O STATUSU SIL	18
3.1.4. 1994 KONVENCIJA O VARNOSTI OZN IN OSEBJA ČLANIC	18
3.1.5. POGOJI NAPOTITVE	19
3.1.6. PRAVILA UPORABE	19
3.1.7. DOGOVOR O TRANZITU	19

4.	PRAVNI VIDIKI SODELOVANJA REPUBLIKE SLOVENIJE V OPERACIJAH V PODPORO MIRU	20
4.1.	PRISTOJNOSTI DRŽAVNEGA ZBORA	22
4.2.	PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA REPUBLIKE	23
4.3.	PRISTOJNOSTI VLADE RS	23
5.	SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH	25
5.1.	NAMEN SLOVENSKE VOJSKE	25
5.2.	NALOGE SLOVENSKE VOJSKE	26
5.3.	SODELOVANJE ENOT IN POSAMEZNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH	27
5.4.	MIROVNE OPERACIJE, V KATERIH JE SLOVENSKA VOJSKA SODELOVALA V PRETEKLOSTI	28
5.4.1.	HUMANITARNA OPERACIJA “SUN RISE”	29
5.4.2.	HUMANITARNA OPERACIJA “ALLIED HARBOUR”	31
5.4.3.	MIROVNA MISIJA “UNFICYP”	32
5.4.4.	MISIJA ZA POMOČ ZAČASNI UPRAVI “UNMIK”	34
5.5.	OPERACIJE V PODPORO MIRU, V KATERIH SLOVENSKA VOJSKA TRENUTNO SODELUJE	35
5.5.1.	OPERACIJE, KI JIH VODI NATO	35
5.5.2.	POTEK VKLJUČEVANJA SLOVENSKE VOJSKE V SESTAVO MEDNARODNIH SIL SFOR-ja	38
5.5.3.	OPERACIJA V PODPORO MIRU “JOINT FORGE”	38
5.5.3.1.	LETALSKO-HELIKOPTERSKI ODDELEK SLOVENSKE VOJSKE	38
5.5.3.2.	ENOTA VOJAŠKE POLICIJE SLOVENSKE VOJSKE V SFOR-ja – MSU	40
5.5.3.3.	SANITETNA ENOTA SLOVENSKE VOJSKE V SFOR-ju	41
5.5.4.	OPERACIJA ZA PODPORO MIRU “JOINT GUARDIAN” V MEDNARODNIH SILAH KFOR-ja NA KOSOVU	42
5.5.4.1.	OPERACIJA V PODPORO MIRU “JOINT GUARDIAN”	43
5.6.	OPERACIJE IN MISIJE ZDRUŽENIH NARODOV	44

5.6.1.	MIROVNA MISIJA UNTSO NA BLIŽNJEM VZHODU	44
5.6.2.	MIROVNA MISIJA OHR	45
6.	UDELEŽBA PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH	46
6.1.	ŠTEVILO PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE PO IZMENAH ..	46
6.2.	PRISPEVEK SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH .	47
6.3.	ANALIZA DOSEDANJIH SPREJEMANJ ODLOČITEV O SODELOVANJU PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH	48
6.3.1.	ORGANIZIRANOST VODENJA MIROVNIH OPERACIJ V SLOVENSKI VOJSKI	49
6.3.2.	IZKUŠNJE PRI PRIDOBIVANJU KADROV ZA MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE	52
6.3.3.	USPOSABLJANJE ZA MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE ...	54
6.4.	PERSPEKTIVE VKLJUČEVANJA PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNE OPERACIJE V PRIHODNJE	55
7.	ZAKLJUČEK	59
8.	LITERATURA IN VIRI	61
9.	PRILOGA	65

SEZNAM KRATIC

AFOR	Albania Force (mednarodne sile v Albaniji)
ALBA	It. zarja, mirovna operacija v Albaniji
BiH	Bosna in Hercegovina
DZ	Državni zbor
EU	Evropska unija
GS	Generalna skupščina
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
KFOR	Kosovo Force (mednarodne sile na Kosovu)
LHO	Letalsko helikopterski oddelek
MLF	Multinational Land Force (Večnacionalna kopenska brigada)
MORS	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
MSU	Multinational Special Unit (Večnacionalna enota za posebne namene)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizacija severnoatlantskega sporazuma)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN / ZN	Organizacija združenih narodov / Združeni narodi
PzM	Partnerstvo za mir
RS	Republika Slovenija
RŠTO	Republiški štab teritorialne obrambe
SACEUR	vrhovni poveljnik zavezniških sil za Evropo
SFOR	Stabilization Force (stabilizacijske sile v BiH)
SICON	Slovenska enota v mirovni operaciji UNFICYP
SV	Slovenska vojska
UNPROFOR	Sile Združenih narodov za zaščito v BiH
UNFICYP	Mirovna operacija ZN na Cipru
UNTSO	Mirovna operacija na Bližnjem vzhodu
Ur. l.	Uradni list
VS	Varnostni svet
ZEU	Zahodnoevropska unija
ZoObr	Zakon o obrambi
WFP	World Food Programme (svetovni program za prehrano)

1. UVOD

Konec hladne vojne, novi viri ogrožanja in nestabilna območja, tehnološke spremembe in socio-kulturni razvoj so bistveno prispevali k spremembi poslanstva in s tem tudi narave sodobnih oboroženih sil. V večini razvitih zahodnih držav in v državah srednje in vzhodne Evrope poteka javna razprava o novih vlogah in poslanstvih oboroženih sil v "povojaškem obdobju" (ang. post-military era). Očitno je, da so današnje razmere, v katerih opravlja vojaštvo instrumentalne funkcije, za sodobne države bistveno drugačne kot v obdobju hladne vojne. To tudi pomeni, da je potrebno pri zagotavljanju vojaškega vidika nacionalne in mednarodne varnosti poleg prejšnjega razlikovanja med vojno in mirom upoštevati še celo vrsto novih situacij, ki zahtevajo nova poslanstva in nove oblike uporabe oboroženih sil. Nesporno je, da sodobne oborožene sile za uspešno opravljanje svojega poslanstva v novem mednarodnem okolju potrebujejo novo podobo (Grizold, 1994: 179).

V svetu smo še naprej priča nerešljivim sporom, ki jih vpletene strani rešujejo na različne načine, vse prepogosto tudi z uporabo skrajnih sredstev, vojaštva. Različne mednarodne varnostne organizacije¹ so razvile celo paleto varnostnih mehanizmov in instrumentov za preprečevanje konfliktnih situacij v mednarodni skupnosti. Čas tradicionalnih in vojaško enovsebinskih mirovnih operacij, ki jih je prinašala blokovska delitev sveta, je minil. Od sporov pokolonialnega osamosvajanja in meddržavnih sporov so vse pogostejši spori znotraj držav. Vse to prinaša nove poglede in načine izvajanja mirovnih operacij.

Po koncu hladne vojne so vzdrževalci miru vpleteni v kompleksne in zapletene dogodke, v nastanek in delovanje novih nacionalnih držav, v aktivnosti, ki so razširile meje teorije in prakse mirovnih operacij.

Mirovne operacije doživljajo dramatične spremembe. Povečalo se je število udeležencev v njih, spreminjajo se cilji in metode delovanja, širijo se področja, ki zahtevajo vojaško posredovanje mednarodne skupnosti.

---

¹ Za varnost Evrope so pomembne predvsem naslednje: OZN (Organizacija združenih narodov), NATO (North Atlantic Treaty Organisation), ZEU (Zahodnoevropska Unija) in OVSE (Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi).

Spreminjajo se tudi motivi posameznih držav za sodelovanje v mirovnih operacijah. Za mnoge je bilo sodelovanje v mirovnih operacijah izziv za preskus lastnih vojaških zmogljivosti, drugi so sodelovali zaradi pritiska zaveznikov, organov OZN in drugih mednarodnih organizacij. Mnoge države so se odločile za kontinuirano sodelovanje, ki je izraz pripadnosti ideji o “državljanih sveta”.

Za novonastale države pomeni vključevanje v mirovne operacije potrditev neodvisnosti in jim dviguje veljavo. To javno mnenje pomembno vpliva na vlade, da se odločijo za sodelovanje, predvsem v humanitarnih operacijah.

Udeležba posameznih držav v mirovni operaciji povečuje njihov vpliv na mednarodnem prizorišču na splošno in še posebej na območjih, kjer poteka mirovna operacija. Za nekatere države je to posredni prispevek k njihovi nacionalni varnosti, za druge nacionalno-varnostni interes. Nekatere države morda vidijo razlog za svojo udeležbo v nekakšnem predplačilu, če bi tudi same kdaj potrebovale pomoč mednarodne skupnosti. Spet druge sodelujejo zato, da bi se mednarodni skupnosti oddolžile za koristi, ki so jih v mirovnih operacijah pridobile v preteklosti.

Nekatere države uporabljajo mirovne operacije za zbiranje potrebnih operativnih izkušenj, nekatere zato, da umaknejo nezadovoljni del vojaštva v tujino.

Mednarodna podoba vojske tudi bistveno prispeva h konsolidaciji oboroženih sil, s čimer vojska postaja opora ustavne ureditve države. Hkrati pa se na tak način krepi občutek profesionalnega ponosa in pripadnosti vojakov.

Motivacija nekaterih novih udeležencev mirovnih operacij iz razvijajočega se dela sveta in manj premožnih držav je tudi želja po zaslužku. Ta je v primerjavi s tistim v lastni državi občutno višji. Nekatere vojske imajo v mirovnih operacijah možnost pridobiti tudi novo opremo in oborožitev od vojska, ki so bolj opremljene in oborožene.

Najmočnejši motiv za sodelovanje v mirovnih operacijah pa je za večino vojska, pa naj bodo revne ali bogate, možnost, da v mirnem času pridobijo neprecenljive vojaške izkušnje, da se urijo in vzpostavljajo stike s pripadniki različnih oboroženih sil in držav.

Odločitev o sodelovanju v mirovni silah je v mnogih državah precej zapletena. Nastaja v okolju, kjer se prepletajo občutljivi in med seboj nasprotujoči si politični pogledi in ustavni vidiki. Čeprav o odločitvi za udeležbo večinoma povsod potekajo številne in intenzivne razprave na nacionalni ravni, še vedno prihaja do težav pri odločanju. Te so večje, kadar gre za mirovno operacijo, kjer je soglasje med stranmi v konfliktu izjemno krhko ali če se je operacija spremenila iz vzdrževanja miru (Peace keeping Operation) v operacijo uveljavljanja miru (Peace Enforcement Operation). Nekatere države se ne morejo udeležiti operacij, kjer gre za uporabo vojaške sile, torej za vsiljevanje miru. Četudi ni ustavnih ovir, se mnoge države srečujejo s težavami, ko je potrebno zagotoviti zadostno politično podporo odločitvi, da bodo pošiljale svoje vojake v neznane konflikte po svetu.

Ena od temeljnih nalog Slovenske vojske, ki jo določa Zakon o obrambi, je tudi izvrševanje obveznosti, ki jih je Slovenija sprejela v mednarodnih organizacijah in v mednarodnih pogodbah. Slovenska vojska postaja z aktivnim vključevanjem v mednarodno dejavnost vse bolj pomemben del mednarodnega varnostnega okolja. Z doseganjem ciljev mednarodne povezljivosti postaja primerljiva s sodobnimi evropskimi vojskami. Slovenska vojska se je in se bo vključevala v aktivnosti v mednarodnem okolju tako s posamezniki – vojaškimi strokovnjaki kot tudi z vojaškimi enotami.

V nalogi bom skušal odgovoriti na vprašanja, ali smo pripadnike Slovenske vojske v mirovne operacije poslali dobro pripravljene, ali imamo vse potrebne pravne instrumente, ki urejajo njihov odhod, status, varnost ipd.; ali imamo izdelane bistvene dokumente, ki sistematično in skladno z zakoni in ustavo določajo udeležbo slovenskih vojakov v mirovni operacijah na splošno in za vsako operacijo posebej.

1.1. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

1.1.1. PREDMET ANALIZE

V svojem delu bom opisal razvoj sodelovanja Slovenske vojske v mirovni operacijah od leta 1997 do leta 2002, ko se konča obdobje pošiljanja manjših, posebej oblikovanih, ad hoc skupin pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije. Analiziral bom pravne podlage, sestavo in mandat posameznih slovenskih kontingentov v mirovni operacijah.

Preučil bom organiziranost in vodenje enot za mirovne operacije v Slovenski vojski ter izkušnje, ki jih je pridobila Slovenska vojska na kadrovske področju ter na področju usposabljanja za izvajanje nalog v mirovnih operacijah.

Po letu 2002 se v mirovne operacije začno pošiljati tudi večje formacijske enote (četa), ki niso posebej sestavljene za izvedbo posamezne mirovne operacije, pač pa so to enote iz redne sestave 1. brigade Slovenske vojske. Diplomsko delo se tega tipa formacij ne bo več lotevalo podrobno, le v zaključku bom upošteval tudi novejša spoznanja.

1.1.2. CILJI ANALIZE

V analizi predstavljene naloge bom zasledoval predvsem naslednje cilje:

- predstavitev in klasifikacijo mednarodnih mirovnih operacij s poudarkom na operacijah, kjer je možno sodelovanje Slovenske vojske;
- analizo razlogov za vključevanje posameznih držav v te operacije,
- predstavitev normativnopravne ureditve kolektivne varnosti glede na osnovne dokumente za področje mirovnih operacij v RS;
- analizo oblik vključevanja Slovenske vojske v izpolnjevanje obveznosti, sprejetih v mednarodnih organizacijah;
- analizo organiziranosti vodenja mirovnih operacij v Slovenski vojski;
- analizo izkušenj na področju kadrovanja in usposabljanja za izvajanje mirovnih operacij v Slovenski vojski;
- opredelitev perspektive vključevanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije v prihodnjem obdobju.

1.1.3. METODE

Za opis značilnosti mirovnih operacij sem pri obdelavi naloge izbral metode proučevanja, analiziranja in primerjanja različne domače in tuje strokovne literature, aktov vodenja in poveljevanja ter analiz zaključnih poročil s posameznih mirovnih operacij.

Kot dopolnilno empirično raziskovalno metodo za oblikovanje nekaterih lastnih mnenj in zaključkov sem uporabil metodo intervjuja ter metodo razgovora z nekaterimi strokovnimi izvajalci s področja kadrovanja in vodenja v Slovenski vojski ter metodo zbiranja in analize podatkov o kadrovske sestavi in nalogah posameznega kontingenta Slovenske vojske v posamezni mirovni operaciji.

V drugem delu naloge sem uporabil metodo raziskovanja s soudeležbo v procesu sprejemanja odločitev o napotitvi vojakov Slovenske vojske v mirovne operacije, spremljanja le-teh v fazi priprav in fazi izvedbe aktivnosti ter analiziranja po koncu delovanja v mirovni operaciji.

1.1.4. HIPOTEZE

1. RS s svojim sodelovanjem v mirovni silah Združenih narodov in v večnacionalnih silah Nata za mirovne operacije (pod mandatom OZN) aktivno pomaga pri vzdrževanju in ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. Enote Slovenske vojske od leta 1997 aktivno sodelujejo v mirovni operacijah.
2. Organiziranost Slovenske vojske za delovanje v mirovni operacijah, kadrovanje in usposabljanje za načrtovanje, pripravo, vodenje, izvajanje in analiziranje mirovni operacij so se v Slovenski vojski razvijali vzporedno z vključevanjem v mirovne operacije, kar pomeni, da so rešitve problemov nastajale sproti.
3. Slovenska vojska je od leta 1997 dalje vsako leto povečevala število vojakov v mirovni operacijah, hkrati se je povečevalo tudi število mirovni operacij, v katerih sodeluje. Povečeval se je spekter nalog v mirovni operacijah, spremenil tip mirovni operacij in povečalo število organizacij, pod čigar vodstvom so slovenski vojaki izvajali mirovne operacije.
4. Status pripadnika Slovenske vojske, ki sodeluje v mirovni operaciji, je odvisen od zakonskih določb in sklepov vlade.

1.1.5. STRUKTURA ANALIZE

- V uvodu sem podal nekatera splošna stališča o pojmu mednarodna mirovna operacija in o vključevanju posameznih držav v njihovo izvajanje. Opredelil sem predmet analize, njene cilje ter uporabljene metode, hipoteze, strukturo analize ter omejitve pri izvedbi analize.
- V drugem poglavju bom opredelil mirovne operacije, vključevanje posameznih držav vanje in podal klasifikacijo mirovni operacij.

- V tretjem poglavju bom opisal normativnopravno ureditev kolektivne varnosti, s posebnim poudarkom na osnovnih dokumentih v mirovnih operacijah, ki se sprejemajo tudi v RS.
- V četrtem poglavju bom preučeval pravne vidike sodelovanja RS v mirovnih operacijah ter predstavil posamezne pristojnosti državnih organov pri odločitvi glede sodelovanja vojske v mirovnih operacijah.
- V petem poglavju bom predstavil sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah v letih od 1997 do 2002.
- V šestem poglavju bom predstavil analizo izkušenj dosedanjega vključevanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije ter perspektive nadaljnjega vključevanja v mirovne operacije.
- V zaključku bom preveril hipoteze ter podal osebno vizijo razvoja in delovanja Slovenske vojske v prihodnje na področju mirovni operacij.

1.1.6. OMEJITVE PRI IZVEDBI RAZISKAVE

Določeno omejitev pri izvedbi naloge so predstavljale omejene možnosti zbiranja posameznih podatkov o izvajanju mirovni operacij, ki so se jih udeležili posamezniki, enote in poveljstva Slovenske vojske, ker so ti podatki označeni z določeno stopnjo tajnosti.

2. MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE

Mirovne operacije v najširšem pomenu besede so vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. Mirovne operacije so sredstvo zunanje politike od začetka devetnajstega stoletja, nov pomen pa so dobile po koncu hladne vojne, to je po letu 1989. So ena najbolj opaznih aktivnosti Organizacije združenih narodov, čeprav mnoge operacije še vedno potekajo izven njenega okvira.

Mirovne operacije vsebujejo torej vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru, za katere je značilno, da imajo mednarodni mandat, ki ga ponavadi odobrijo mednarodne organizacije (najbolj zaželeno je, da je to Varnostni svet Združenih narodov). Mirovne operacije izvajajo mednarodne

organizacije (kot ZN), regionalne organizacije (kot so Nato, ZEU, OVSE) ali ad hoc koalicije držav².

Konec leta 2002 oziroma v začetku leta 2003 je bilo v mirovne operacije vključenih 90 držav z vseh kontinentov, ki so prispevale 39 000 udeležencev, od tega je bilo 1781 vojaških opazovalcev ter 31 993 pripadnikov vojaških enot, ostalo so bili civilni policisti. Največ udeležencev je bilo iz Pakistana (4264), Bangladeša (4230), Nigerije (3294), Indije (2748), Gane (2130)³. Švedska sodeluje v kar 12 različnih operacijah, pretežno z vojaškimi opazovalci in civilnimi policisti, vendar jih je relativno malo (94).

Po podatkih OZN je do sedaj v mirovnih operacijah umrlo 1805 oseb. Večinoma so smrtne žrtve umrle zaradi nesreč, precej pa tudi zaradi sovražnih aktivnosti.

Stroški za mirovne operacije od leta 1948 do 2002 znašajo približno 26,1 milijarde ameriških dolarjev.

S koncem obdobja hladne vojne so svetovni mir začeli ogrozati različni verski, ekonomski, nacionalni spori v različnih delih sveta. Vzporedno s tem so se število in obseg mirovnih operacij ter njihova zahtevnost začeli večati. Klasične mirovne operacije vzdrževanja miru, ki so bile značilne za obdobje hladne vojne, so prerasle v kompleksne, integrirane operacije s kombinacijo političnih, vojaških in humanitarnih aktivnosti.

Danes poznamo tri stopnje⁴ z devetimi mednarodno priznanimi kategorijami vojaških mirovnih operacij.

1. stopnja

Aktivnosti z visokim pritiskom neoboroženih enot ali enot, oboroženih z lahkim orožjem, z manjšimi premiki.

To so:

- opazovalne misije,
- medpozicijske razmejitvene sile.

---

² Dr. Ljubica Jelušič (2003) *Mirovne operacije I. del. Revija Slovenska vojska 5, str. 20, 21*

³ Dr. Maja Garb (2003) *Mirovne operacije IV. del. Revija Slovenska vojska 8, str. 19*

⁴ *Peace support operations – Joint Military Doctrine, I. 1997, str. 22*

2. stopnja

Reševanje konfliktov še pred krizo v posameznih državah med različnimi narodi in vlado zahteva visoko usposobljene sile in težje orožje kot na stopnji 1.

To so:

- preventivna razvrstitev sil,
- resolucijski ukrepi pri notranjih konfliktih v državi,
- sodelovanje pri začasnih ukrepih,
- zaščita humanitarne pomoči,
- zagotavljanje in prepoved gibanja.

3. stopnja

Zahteva po intenzivnih, večjih operacijah z naraščanjem nevarnosti in sodobno koordinacijo vseh vojaških naporov.

To so:

- vojaško sankcioniranje,
- vojaško vzpostavljanje miru s silo.

Različne stopnje z več kategorijami mirovnih posredovanj vključujejo:

- kontroliranje prenehanja spopadov,
- demobilizacijo borcev in pomoč pri vključevanju v civilno družbo,
- zaščito prebivalstva pred agresijo,
- razoroževanje in uničenje oborožitve,
- zaščito in spremljanje beguncev in razseljenih oseb,
- humanitarno pomoč,
- vzpostavljanje državnih institucij, civilne policije in pravnega reda,
- uveljavljanje človekovih pravic,
- spremljanje svobodnih volitev,
- vzpostavljanje varnih con in mirnih območij,
- vzpostavljanje in vzdrževanje različnih prepovedi (embarga),
- zagotavljanje pomena mandata.

Zgoraj navedena mirovna posredovanja ne veljajo le za izvajanje mirovnih operacij pod okriljem Organizacije združenih narodov, ampak jih sprejemajo in izvajajo tudi drugi organizatorji mirovnih operacij.

Raznolikost problemov, ki jih rešujemo z mirovnimi operacijami, možen prehod v kratkem času iz ene v drugo stopnjo, pa nam izvedbo mirovnih operacij še bolj otežujeta. Kljub vse večji standardizaciji mirovnih operacij nam izvedbo le teh otežujejo tudi udeleženci, tako države kot tudi posamezniki, ker prihajajo iz različnih okolij, ki so na različnih stopnjah razvoja ekonomskih in demokratičnih odnosov. Največji problem so nejasni mandati, ki so kompromis držav članic Varnostnega sveta Združenih narodov in mednarodne skupnosti.

2.1. VKLJUČEVANJE DRŽAV V MIROVNE OPERACIJE

Posamezne države se v mirovne operacije vključujejo iz različnih nagibov. Še posebej je odločitev za udeležbo v mirovne operacije težavna za manjše države, ki so omejene z viri na vseh področjih. Pa vendar lahko razvrstimo nekatere nagibe, ki posamezne države vodijo k odločitvi za vključevanje v mirovne operacije⁵, v naslednje skupine:

Politični cilji

Mirovne operacije pod okriljem mednarodne skupnosti lahko dajejo rezultate pri doseganju političnih ciljev, ki jih država posamezno ne more doseči oziroma jih lahko doseže v daljšem časovnem obdobju. Seveda pa je potrebno opozoriti, da so takšni politični cilji sprejemljivi le, če so v okviru pravne ureditve OZN. Morebitne drugačne ambicije so neproduktivne.

Ugled države

Mednarodne mirovne operacije, ne glede na način vključevanja vsem udeležencem v mednarodnem smislu dvigujejo ugled in pomen v mednarodni skupnosti, kar je še posebej zanimivo in pomembno za manjše države.

Vojaško urjenje in pridobivanje izkušenj

Mirovne operacije omogočajo neposredne, odlične pogoje za vojaške enote v širokem spektru vojaških in humanitarnih situacij. Takšno urjenje omogoča hiter napredek pri

vzpostavljanju bojne pripravljenosti, ki je pomembna tudi za nacionalno varnost. Pravzaprav je nekatere situacije oziroma pogoje, v katerih se lahko znajdejo oborožene sile, nemogoče simulirati v drugačnih pogojih urjenja.

Finančni prihranki

Kljub temu da so mirovne operacije zelo drage, pa so vendarle cenejše, kot so stroški posameznih držav v primeru preraščanja kriznih situacij v popolne konflikte. To še posebej velja za manjše države. OZN vzpostavlja posebne standarde stroškov posameznih operacij, in prav gotovo je delež stroškov za vojaka posamezne države glede na pogoje dela nižji kot sicer.

2.2. DELITEV MIROVNIH OPERACIJ

Klasifikacija oziroma načelna delitev mirovnih operacij nam kaže na kompleksnost in raznolikost nalog, s katerimi se srečujejo organizatorji mirovnih operacij. Pojav različnih klasifikacij⁶ pri organizatorjih in pa nastajanje novih operacij⁷ pa nam govorita, da so naloge, opredeljene v takšnih operacijah, težko ločljive. So pretežno daleč od klasičnih vojaških nalog, bližje policijskim nalogam, hkrati pa lahko izredno hitro prerastejo v časovno omejene zahtevne vojaške operacije z visoko stopnjo dinamike. Načelno pa lahko na podlagi vsake delitve, ne glede na organizatorja, ugotovimo, da gre na eni strani za vzdrževanje miru (peace keeping) in na drugi strani za uveljavljanje miru (peace enforcement). Poleg zgoraj navedenih mirovnih operacij za vzdrževanje in uveljavljanje miru poznamo še operacije preventivne diplomacije, operacije za ustvarjanje miru in operacije za graditev miru⁸.

2.2.1. PREVENTIVNA DIPLOMACIJA

Najbolj zaželena in učinkovita uporaba diplomacije je zmanjševanje napetosti, preden pride do spopadov, ali, če že nastanejo, da takoj ukrepa za njihovo ustavitev in razrešitev vzrokov zanje. Preventivno diplomacijo uresničuje generalni sekretar Organizacije združenih narodov osebno ali s pomočjo najvišjih predstavnikov uprav ali programov

---

⁵ *Future peace operations achieving success, NATO Defence College, Rim, l. 1997, str. 38*

⁶ *Joint Military Doctrine - Peace support operations Swedish Armed Forces, Stockholm, l. 1997, str. 18*

⁷ *Future peace operations achieving success, NATO Defence College, Rim, l. 1997, str. 33*

⁸ *Dr. Ljubica Jelušič (2003) Mirovne operacije I. del. Revija Slovenska vojska 5, str. 20*

Varnostnega sveta ali Generalne skupščine ter regionalnih organizacij v sodelovanju z Organizacijo združenih narodov. Preventivna diplomacija zahteva ukrepe za nastanek zaupanja in mora pravočasno opozarjati na podlagi zbiranja informacij, formalnega in neformalnega ugotavljanja dejstev ter lahko zajema preventivno namestitev sil ali v posameznih primerih tudi oblikovanje demilitariziranih območij.

Medsebojno zaupanje in pozitivno delovanje sta bistvena za zmanjšanje možnosti nastanka sporov med državami⁹.

Izmenjava vojaških mnenj, ustanavljanje regijskih centrov za zmanjšanje nevarnosti, svoboden pretok vseh informacij ter nadzor oborožitvenih sporazumov so dobri primeri takšnih ukrepov, ki jih je seveda možno še nadgraditi.

2.2.2. USTVARJANJE MIRU – PEACEMAKING

Pomemben princip podpore diplomatskim prizadevanjem je ustvarjanje miru. Ustvarjanje miru je predvsem diplomatski proces posredovanja in pogajanj, ki vodijo k odpravi vzrokov sporov. Vojaške aktivnosti so pri tem usmerjene predvsem na vojaško-vojaške odnose med sprtimi stranmi in zagotavljanje varnosti operacij.

Uporaba sile v operacijah ustvarjanja miru je skrajno omejena. Pripadniki mednarodnih mirovniških sil so oboroženi z lahko oborožitvijo, potrebno za izvrševanje zaščitnih nalog in za osebno obrambo. Tipične vojaške operativne tehnike, ki jih izvajajo, so opazovanje in poročanje o razvoju dogodkov v coni operacije, patroljiranje in varovanje demarkacijske črte ter izkazovanje sile za odvracanje agresivnosti. Za izvajanje takšnih nalog so običajno angažirane sile za izvajanje bojevanja, za bojno podporo in sile za logistično podporo¹⁰.

Seveda pa je uporaba vojaške sile možna le takrat, kadar so odpovedala vsa mirna sredstva oziroma je ogrožena tudi kredibilnost mednarodne skupnosti.

Torej je potrebno najprej izkoristiti vse možnosti posredovanja in pogajanja s posamezniki ali skupinami mednarodnih posrednikov.

Operacija ustvarjanja miru je včasih podprta z mednarodnimi aktivnostmi za izboljšanje razmer, ki so povzročile razdor ali spopad. V primeru, da je pomoč razseljenim osebam ključna za rešitev problema, morajo mednarodne organizacije in OZN uporabiti sredstva vseh programov, ki se s tem ukvarjajo.

---

⁹ *Civil Affairs Operations, Department of Army – Field Manual, 41 – 10, I 1993*

¹⁰ *FM 100–23 Peace operations – HQ US ARMY, I. 1994*

2.2.3. VZDRŽEVANJE MIRU – PEACEKEEPING

Operacije vzdrževanja miru predstavljajo najbolj razširjen in v zgodovini OZN največkrat uporabljen tip mirovnih operacij. Vzdrževanje miru v vojaškem pogledu zajema aktivnosti, ki so predhodno sporazumno sprejete med vpletenimi stranmi in so usmerjene k dolgoročnim političnim rešitvam.

Za izvajanje so navadno angažirane večnacionalne sile, katerih bistvena karakteristika je nepristranskost in odgovornost le za izvajanje danih pooblastil, skladno z mednarodnimi sporazumi in mandatom mirovne operacije.

Zajema opozarjanje kot tudi zbiranje natančnih rednih informacij, občasno tudi vojaških informacij v odrejeni coni nadzora. Navadno je naloga opazovalcev in nadzornikov poročanje o umiku sil sprtih strani ob začetku procesa vojaškega razdvajanja. Lahko pa aktivnosti zajemajo tudi postopke vrinjanja in zapolnjevanja izpraznjenega prostora (ob umiku sprtih strani) z mirovnimi silami.

Nadziranje pa zajema izvajanje nadzornih nalog, ki niso povezane z vojaškim posredovanjem ob sporu, ampak so omejene zgolj na opazovanje in poročanje. Naloge opazovanja zajemajo predvsem¹¹:

- izvajanje predhodno sklenjenih sporazumov, prekinitev sovražnosti, prekinitev ognja, izvajanje sporazumov o nadzoru oborožitve in drugih sporazumov,
- linije prekinitev ognja, mejne črte, blažitvene cone, demilitarizirane cone, prepovedana območja, enklave itd.,
- izmenjavo vojnih ujetnikov, civilistov, posmrtnih ostankov in ozemlja,
- begunska taborišča, zbirne centre in zbirne točk,
- izvajanje in potek dvostranskih sporazumov, referendumov, plebiscitov in volitev.

Opazovalci so lahko pooblaščen tudi za izvajanje preiskav in poizvedovanj v zvezi s spori in nasiljem. Organizirajo in vodijo lahko pogajanja in posredovanja med sprtimi stranmi ter vzdržujejo potrebno zvezo med sprtimi stranmi.

Vojaški sestavi so pogosto angažirani za izvajanje nadzorovanja prekinitev sovražnosti na konfliktnih območjih in za izpolnitev specifičnih nalog v skladu z mandatom mirovnih sil. Takšne aktivnosti so možne le ob predhodnem sporazumu v spor vpletenih sprtih strani, za izvajanje pa so navadno potrebni mnogo večji vojaški sestavi kot zgolj skupine

---

¹¹ povzeto po *Joint Military Doctrine – Peace support operations, I 1997*

opazovalcev. Bistvo izvajanja nadzorovanja prekinitev sovražnosti je v prizadevanjih za strinjanje lokalnega prebivalstva s specifičnimi pogoji sprejetega mirovnega sporazuma. Vojaški postopki izvajanja navadno zajemajo¹²:

- patroljiranje na občutljivih območjih,
- postavljanje prometnih in drugih kontrolnih točk,
- preiskave vojaških objektov in vozil.

Vojaško izvajanje operacij vzdrževanja miru lahko ob vojaških pripadnikih mirovni sil dopolnjujejo tudi civilni uslužbenci in prostovoljci mednarodnih in nevladnih organizacij.

2.2.4. UVELJAVLJANJE MIRU – PEACE ENFORCEMENT

Uveljavljanje miru je uporaba vojaške sile ali grožnja z uporabo sile, ob soglasju mednarodne skupnosti za prisilno uveljavitev sprejetih mednarodnih mirovni resolucij ali sankcij. Nameni operacij za uveljavljanje miru so vzdrževanje ali obnova miru in podpora diplomatskim prizadevanjem za doseg dolgoročnih političnih ciljev mirovni operacij. Operacije uveljavljanja miru vsebujejo tudi bojne vojaške aktivnosti. Zato morajo biti naloge in cilji takšnih operacij natančni, jasni in nedvoumni. Njihovo izvajanje zahteva visoko stopnjo bojnih sposobnosti in znanj. Vojaški sestavi v operacijah za uveljavljanje miru so izpostavljeni bojnim spopadom z eno ali več vojskujočimi stranmi, ki jih je potrebno razdvojiti.

Operacije za uveljavljanje miru se izvajajo v več fazah. Začetna faza najpogosteje vsebuje uporabo sil za hitro posredovanje, katerih glavna naloga je vzpostavitev odločne in razvidne angažirane vojaške sile. Nadaljnje faze vsebujejo transformacijo od vojaške prisotnosti do podpore razvoju kompletne civilne oblasti.

Sile, uporabljene v operacijah uveljavljanja miru, so večinoma pehotne, inženirske, policijske in zračne. Pogosto so dopolnjene s strokovnjaki za civilne odnose (javna uprava, pravosodje, industrija, gradnja in obnova infrastrukture).

Glavne naloge sil v operacijah za uveljavljanje miru so obnova in vzdrževanje reda in stabilnosti, zaščita humanitarne pomoči, vzpostavitev svobode gibanja, uveljavljanje sankcij, vzpostavitev in nadzor zaščitene območij, prisilna ločitev vojskujočih se strani.

---

¹² *MacInnis John A.: Peacekeeping and Postmodern Conflict Mediterian Quarterly Vol. 6, No. 2, 1995*

V primerjavi z vzdrževanjem miru uveljavljanje miru ne zahteva in ne potrebuje strinjanja sprtih strani in ni obvezno nevtrarno do vseh strani, vpletenih v konflikt. Seveda pa zato potrebuje jasen mandat Organizacije združenih narodov¹³.

Kljub temu da sta oba tipa mirovnihi operacij usmerjena k udejanjanju miru, je med njima bistvena vsebinska razlika, od katere je odvisen tudi vojaški pristop k izvajanju obeh tipov operacij. Osnovno razlikovanje temelji na VI. in VII. poglavju Ustanovne listine Organizacije združenih narodov. Poglavji določata različno raven pomembnosti treh temeljnih spremenljivih elementov mirovnihi operacij¹⁴:

- raven sporazuma sprtih strani,
- raven uporabe sile,
- stopnjo nepristranskosti.

Raven pomembnosti elementov mirovnihi operacij je zelo nazorno prikazana na sliki št. 1:

spremenljivka	podpora diplomatskim prizadevanjem	vzdrževanje miru	uveljavljanje miru
sporazum	visoka	visoka	nizka
uporaba sile	nizka	nizka samoobramba	zadostna za izvajanje prisile
nepristranskost	visoka	visoka	nizka

Slika št. 1: Raven pomembnosti elementov mirovnihi operacij

Načeloma vojaški kontingent, ki je uporabljen v operaciji za uveljavljanje miru, nikakor ne more biti uporabljen v operaciji za vzdrževanje miru, zaradi največkrat različnega pojmovanja nepristranskosti s strani vpletenih, posebno ob uporabi sile, ter zaradi upoštevanja stopnje sporazumevanja. Poveljujoči vojaškim sestavom v mirovnihi operacijah morajo znati razlikovati vsebino in posledice različnih ravni spremenljivk. V bojevanju sporazum ni odločujoč faktor pri poveljujočih. V mirovnihi operacijah ima sporazum odločujoč vpliv. Posamezna v spor vpletena stran lahko upošteva sporazum

¹³ Kearns Darien I.: *The Need for Criterial in UN Peace Operations, The Military Review, l. 1998*

¹⁴ *United Nations Handbook, l. 1998, New Zeland Ministry of Foreign Affairs, str. 43 – 47*

delno ali v celoti, več strani različno, določena stran lahko sploh ne ve za sporazum, spoštovanje sporazuma lahko glede na dogodke časovno drastično niha.

Raven sporazuma sprtih strani

V operacijah za vzdrževanje miru vse sprte strani sprejemajo prisotnost mirovniških sil, medtem ko pri uveljavljanju miru to ni nujno predhodno doseženo in je lahko uporabljena prisila. Pri vzdrževanju miru je sporazum nedvoumen.

Raven uporabe sile

Pri operacijah za vzdrževanje miru se sila uporablja samo v samoobrambne namen ali za obrambo v skladu z mandatom. Pri operacijah uveljavljanja miru pa je izvajanje prisile dovoljeno.

Stopnja nepristranskosti

Pri operacijah za vzdrževanje miru je potrebno strogo spoštovanje nevtralnosti do vseh vpletenih strani, kar pa pri operacijah uveljavljanja miru ob uporabi sile sploh ni mogoče¹⁵.

2.2.5. GRADITEV MIRU PO KONCU SPOPADOV

Ustvarjanje miru in operacije za vzdrževanje miru morajo za resnično uspešnost svojega delovanja sprejeti in podpirati strukture, ki težijo k utrditvi miru in vzbujajo zaupanje med ljudmi. Med naloge, opredeljene v sporazumih po končanih spopadih, sodijo razorožitev sprtih strani in obnova reda, hramba in možno uničenje oborožitve, vrnitve beguncev, svetovanje in usposabljanje pripadnikov varnostnih struktur, nadzor volitev, izboljšanje varovanja človekovih pravic, preoblikovanje in utrjevanje vladnih institucij ter podpora formalnemu in neformalnemu političnemu dogajanju¹⁶.

V obdobju po mednarodni vojni ima graditev miru lahko obliko konkretnih projektov sodelovanja med dvema državama ali več državami z obojestransko koristno dejavnostjo, ki ne le da prispeva k ekonomskemu in socialnemu razvoju, temveč tudi povečuje zaupanje, ki je bistveno za mir. Takšni so skupni projekti na področju kmetijstva, transporta ali skupne uporabe virov, kot sta voda ali elektrika, ter skupni programi za odpravljanje razlik med državami z zmanjševanjem omejitev gibanja, s kulturno izmenjavo in programi izobraževanja¹⁷. Zmanjševanje občutkov sovražnosti z izmenjavo

¹⁵ *United Nations Handbook*, l. 1998, *New Zealand Ministry of Foreign Affairs*, str. 43 – 47

¹⁶ *Davis Ramsbotham: The Changing Nature of Intervention, The Research Institute for the Study of Conflict and Terrorisms*, l. 1995, str 73

¹⁷ *Maloney Sean: Canadian Peacekeeping Doctrine, The Military Review*, l 1996

na področju izobraževanja ali sprememba vsebin izobraževanja sta lahko bistvena za preprečitev ponovnih kulturnih in nacionalnih napetosti, ki so podlaga za nove sovražnosti. Koncept graditve miru kot oblikovanje novega okolja je lahko sprejet kot nasprotje preventivne diplomacije, ki ima nalogi preprečevanje rušenja miru in izogibanje krizi. Gradnja miru po spopadu pa preprečuje ponovitev spopada.

Slovenska vojska je do sedaj sodelovala le v operacijah vzdrževanja miru. Vendar so ostale zgoraj naštetе vrste oblik mirovnihi operacij opisane predvsem zaradi možne vključitve Slovenske vojske vanje. Ta možnost postaja vse bolj realna, predvsem zaradi aktivnega vključevanja RS v mednarodne integracije ter usposobljenosti, opremljenosti in izkušenj pripadnikov Slovenske vojske, ki so jo dokazali v vseh mirovnihi operacijah, ki so se jih udeležili.

3. NORMATIVNOPRAVNA UREDITEV KOLEKTIVNE VARNOSTI

Z ustanovitvijo Organizacije združenih narodov leta 1945 se tudi pri mirovnihi operacijah začne nova faza razvoja, lahko bi rekli, da se začnejo moderne mirovne operacije. Čeprav danes mirovne operacije za vzdrževanje miru najpogosteje povezujemo z Organizacijo združenih narodov, pa ta tehnika dokončanja konfliktov in vzpostavitve miru ni omenjena v Ustanovni listini Združenih narodov, temeljnem ustanovitvenem aktu te organizacije. Ob ustanovitvi Organizacije združenih narodov je bilo predvideno, da bodo velike sile, tako imenovanihi stalnihi pet članici Varnostnega sveta, imele vodilno vlogo pri ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. V VI. poglavju Ustanovne listine Združenih narodov so od 33. do 38. členu predvideni mehanizmi mirnega reševanja sporov, kot so pogajanja, anketa, posredovanje, sprava, sodna rešitev in druga mirna sredstva po izbiri strank v sporu. To so diplomatsko-pravna sredstva.

V VII. poglavju Ustanovne listine Združenih narodov od 39. do 51. členu so predvidene akcije ob morebitnem ogrožanju miru, kršitvi miru in agresivnihi dejanjih. Ukrepi se nanašajo na sankcije in prisilne akcije.

Izkaže se, da mirovne operacije za vzdrževanje miru ne sodijo v nobeno od zgoraj omenjenih kategorij, zato jih nekateri umeščajo med šesto in sedmo poglavje Ustanovne listine Združenih narodov ali celo menijo, da so predpisane v tako imenovanem šestem-in-pol poglavju Ustanovne listine Združenih narodov. Tega poglavja ni, le aktivnosti

ohranjanja miru so takšne, da so vmes med diplomatsko-pravnimi, vendar povsem nevojaškimi in nenasilnimi sredstvi reševanja sporov, ter vojaškimi nasilnimi sredstvi reševanja mednarodnih sporov¹⁸.

Operacije za ohranjanje miru, kot se razvijejo od leta 1947 dalje, predvsem med hladno vojno, so izraz nesposobnosti Varnostnega sveta Združenih narodov, da bi s soglasjem vseh stalnih članic oblikoval klasične operacije za uveljavljanje miru, kot jih je predvidevalo VII. poglavje Ustanovne listine Združenih narodov.

3.1. OSNOVNI DOKUMENTI V MIROVNIH OPERACIJAH

Priprava in izvedba mirovnih operacij, v katere se vključujejo oborožene sile različnih držav, zahtevata tudi vrsto dokumentov, s katerimi se določijo pristojnosti in odgovornosti vseh udeležencev. Ti dokumenti so po pomenu, strukturi in vsebini zelo različni, odvisno od dejavnikov posamezne operacije. Pri izvedbi mirovnih operacij, kjer gre po njihovi naravi za visoko politično, vojaško in humanitarno mednarodno dejavnost, pa so se izoblikovali nekateri pomembni osnovni dokumenti. Navedel bom dokumente, ki jih določa Organizacija združenih narodov, vendar jih uporabljajo v celoti ali vsaj deloma tudi druge organizacije, ki izvajajo mirovne operacije.

Ti dokumenti so¹⁹:

- Mandat oziroma zaupnica OZN
- Sporazum o sodelovanju sil (MOU)
- Dogovor o statusu sil (SOFA)
- 1994 konvencija o varnosti OZN in osebja članic
- Pogoji napotitve (TOR)
- Pravila uporabe (ROE)
- Dogovor o tranzitu (TA)
- drugo

3.1.1 MANDAT OZIROMA ZAUPNICA ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV

Vse vojaške mirovne operacije se razvijejo na podlagi mandata ali zaupnice Organizacije združenih narodov, ki je določena v VII. poglavju Ustanovne listine Združenih narodov.

---

¹⁸ Dr. Ljubica Jelušič: *Mirovne operacije I. del. Revija Slovenska vojska 5, str. 22, 2003*

Zaupnica Organizacije združenih narodov poda strateško usmeritev za misijo mirovne operacije, določi pogoje delovanja in definira operacijsko končno stanje.

Zaupnica Organizacije združenih narodov:

- določi poveljujočega silam v mirovni operaciji;
- priporoča obseg sil za operacijo;
- poda spisek vseh sodelujočih držav;
- predvidi časovno trajanje operacije;
- pripravi predlog financiranja vojaške operacije.

3.1.2. SPORAZUM O SODELOVANJU SIL

Sporazum o sodelovanju sil je politični dokument, ki ima status meddržavne pogodbe. Ponavadi takšen dokument s pooblastilom vlade podpiše minister za obrambo. Veljavnost dokumenta ratificirajo parlamenti držav podpisnic sporazuma. Takšen sporazum je okvir za tehnične in strokovne dogovore med udeleženci, ki se lahko definirajo v posameznih tehničnih sporazumih.

3.1.3. DOGOVOR O STATUSU SIL

Dogovor o statusu sil izhaja iz zaupnice Organizacije združenih narodov. S soglasjem vojaških poveljnikov v skladu z diplomatskimi zahtevami nastanejo pogodbe o statusu sil. Takšni dogovori so ponavadi sklenjeni med Organizacije združenih narodov in neko državo udeleženko. Generalno gledano so Sofo za Nato podpisali aprila 1949, države Partnerstva za mir pa januarja 1994. Dogovor o statusu sil daje osnove pravnih pooblastil silam in osebju, vključenim v mirovne operacije na ozemlju posamezne države.

3.1.4. 1994 KONVENCIJA O VARNOSTI ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV IN OSEBJA ČLANIC

Ta konvencija je bila razvita in sprejeta z namenom, da zagotovi predvsem varnost osebja v mednarodnih mirovnih operacijah. Je v tesni povezavi z Dogovorom o statusu sil, ki že po svoji naravi vsebuje dosti ukrepov, ki ščitijo osebje v mirovnih operacijah.

---

¹⁹ *Joint Military Doctrine – Peace support operations Swedish Armed Forces, Stockholm, I 1992*

3.1.5. POGOJI NAPOTITVE

Pogoji napotitve v mirovno operacijo so rezultat preučevanja in analiz med mandatom Varnostnega sveta in realno situacijo na terenu. Pogoji za napotitev ustvarijo osnovne pogoje za implementacijo pogojev Organizacije združenih narodov v mirovni operaciji. Pojasnjujejo natančno misijo, določijo pogoje poveljevanja, organizacijo, logistiko, način plačevanja, koordinacijo in zveze med enotami in pa odgovornost vojaških enot in njihovega osebja.

3.1.6. PRAVILA UPORABE

Pravila uporabe določijo uporabo sile v posebnih pogojih mirovne operacije in dajejo poveljnikom smer in način, kako to silo uporabljati. Pravila uporabe so izdelana na podlagi operativnih potreb in morajo biti v skladu z njimi.

Osnovni namen Pravila uporabe je pretežno omejevanje uporabe sile zaradi zmanjšane možnosti stopnjevanja napetosti. Odgovornost poveljnikov je, da ocenijo grožnje, vključno z vsemi možnostmi, in zahtevajo posamezne načine delovanja po liniji poveljevanja.

3.1.7. DOGOVOR O TRANZITU

Je dokument med udeleženci v mirovni operaciji in vladami posameznih držav o prostem prehodu preko nacionalnega ozemlja, vključno z zračnim prostorom in ozemeljskimi vodami, po kopnem, železnici, cestah, vodnih poteh ali zraku, za celotno osebje in tovor, opremo, blago, strelivo za potrebe mirovnih operacij. V dogovoru o tranzitu se posebej definirajo infrastruktura, uporabljena za tranzit, carinski pregledi, vnaprejšnje najave tranzita, označevanje streliva, uporaba transportnih frekvenc itd.

4. PRAVNI VIDIKI SODELOVANJA REPUBLIKE SLOVENIJE V OPERACIJAH V PODPORO MIRU

Trenutne pravne podlage v Republiki Slovenji, ki urejajo pravno področje vključevanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije:

- Ustanovna listina Združenih narodov in resolucija Varnostnega sveta
- Ustava Republike Slovenije
- Zakon o obrambi
- Zakon o zunanjih zadevah
- za posamezno operacijo sprejet sklep Vlade o napotitvi enot Slovenske vojske v mirovno operacijo
- za posamezno operacijo sprejete mednarodne pogodbe in ostali izvedbeni akti
- uredbe in pravilniki, ki urejajo delovno pravni status pripadnika pri opravljanju nalog v tujini
- formacija enote

Republika Slovenija je kot članica Organizacije Združenih narodov že aktivno sodelovala v akcijah v podporo miru na podlagi odločitev Generalne skupščine ali Varnostnega sveta te organizacije in bo tudi v prihodnje v primeru, da bi bilo to potrebno, sodelovala v skladu s svojimi zmožnostmi.

Na podlagi resolucije Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov, ki na podlagi določb Ustanovne listine Organizacije združenih narodov (VII. poglavje) sprejme odločitev o izvedbi ukrepov zoper neko državo, vključno z uporabo sile, sprejme odločitev o sodelovanju Slovenske vojske pri izvedbi ukrepov Vlada RS, ob uporabi 84. člena Zakona o obrambi.

Vlada tako na podlagi tretjega odstavka 84. člena Zakona o obrambi (Ur.list RS, št. 82/94, 44/97, 87/97, 13/98 – odl. US in 33/00, 87/01 ZmatD in 47/02) odloča o sodelovanju Slovenske vojske pri izvrševanju obveznosti, prevzetih v mednarodnih organizacijah, v skladu z mednarodnimi pogodbami. V primeru Organizacije združenih narodov je kot mednarodno pogodbo treba šteti Ustanovno listino Organizacije združenih narodov, ki nedvomno zavezuje tudi Republiko Slovenijo. Ob upoštevanju določb Ustanovne listine, ki urejajo pooblastila Varnostnega sveta, predvsem VII. poglavje,

lahko ugotovimo, da resolucija Varnostnega sveta, ki odobrava uporabo sile zoper neko državo, vsekakor predstavlja obveznost iz 84. člena Zakona o obrambi in petega odstavka 75. člena Zakona o zunanjih zadevah. Posebne dogovore za izvedbo sodelovanja, če bi bili potrebni, pa bi ratificirala Vlada R Slovenije na podlagi petega odstavka 75. člena Zakona o zunanjih zadevah.

Ustava opredeljuje v 8. členu, da morajo biti zakoni in drugi predpisi v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo R Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

92./II. člen: Državni zbor odloči o uporabi obrambnih sil.

(za obrambne sile se šteje celotna Slovenska vojska v širšem smislu, tudi uporaba pripadnikov rezervne sestave)

124./II. člen: Izvajanje obrambe nadzoruje državni zbor.

(Vlada le poroča o izvedenih aktivnostih)

Formalne pogoje sodelovanja določa Zakon o obrambi, še posebej novela zakona, ki je vstopila v veljavo 13. junija 2002.

Glede na to, da Zakon o obrambi večkrat omenja mednarodno pogodbo, je potrebno pri postopku priprave mednarodnega sodelovanja upoštevati določbe Zakona o zunanjih zadevah (poglavje V.).

Zakon o obrambi (ZoObr) najprej v 37. členu določa naloge Slovenske vojske, med katerimi je tudi izvrševanje obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami.

Zakon določa tudi opravljanje vojaške službe izven države (48. a člen). Določa, da lahko vojaške in civilne osebe v vojski, vojaške in civilne osebe po pogodbi za določen čas in osebe, ki opravljajo vojaško ali drugo službo v ministrstvu, opravljajo vojaško službo oziroma službo izven države v skupnih poveljstvih in enotah zaradi izvrševanja obveznosti, prevzetih v mednarodnih organizacijah oziroma z mednarodnimi pogodbami. Vojaško službo izven države lahko opravljajo tudi pripadniki enot stalne sestave, ki so napoteni na opravljanje nalog izven države. Enako lahko vojaško službo izven države opravljajo tudi pripadniki vojne ali rezervne sestave oziroma civilne osebe, ki sklenejo

pogodbo za določen čas za delo v vojski. Vojaški obvezniki so lahko napoteni v tujino samo na usposabljanje.

Zakon o obrambi v 48. b členu določa, da se lahko vojaška služba v tujini opravlja tudi v začasnih skupinah ali enotah Slovenske vojske, ki jo imenuje minister na predlog načelnika GŠSV, v skladu z odločitvijo Vlade o opravljanju vojaške službe izven države. Vojaška obramba izven države je prav tako opredeljena v Zakonu o obrambi, in to v 48. c členu. Ob povečani nevarnosti napada oziroma neposredni vojni nevarnosti, v vojnem ali izrednem stanju, skladno z odločitvami Državnega zbora in sklenjenimi mednarodnimi pogodbami, opravljajo vojaško službo izven države pripadniki stalne sestave Slovenske vojske ter pripadniki vojne sestave, ki so odslužili vojaški rok in so razporejeni v enote, poslani na opravljanje vojaške službe izven države.

Enote upoštevajo in izvršujejo odločitve skupnih poveljstev, v skladu z mednarodnimi pogodbami.

Novela Zakona o obrambi uvaja tudi prostovoljno pogodbeno rezervo. 47. člen Zakona o obrambi določa, da vojaško službo opravljajo tudi pripadniki rezervne sestave, ki so sklenili z MORS-om pogodbo o službi v rezervni sestavi. V času trajanja se morajo med drugim tudi odzvati na vpoklic za opravljanje vojaške službe. Pogodba se sklene za najmanj 5 let. V času trajanja pogodbe prejemajo plačilo za pripravljenost, med vojaško službo pa plačilo za opravljanje vojaške službe. Pripadnike pogodbene rezerve lahko pošljemo na opravljanje vojaške službe izven R Slovenije za obdobje do treh mesecev.

Pristojnost glede odločitve za uporabo Slovenske vojske se na podlagi Zakona o obrambi deli med Državni zbor RS ter Vlado RS, v izjemnih primerih ima to pristojnost tudi predsednik republike.

4.1. PRISTOJNOSTI DRŽAVNEGA ZBORA RS (82. člen Zakona o obrambi)

- Razglasi vojno stanje na predlog Vlade, če je izvršen napad na državo oziroma državo ali države, s katerimi je Republika Slovenija v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb.
- Razglasi izredno stanje na predlog Vlade.
- Odloči o splošni mobilizaciji in uporabi vojske v izrednem stanju, če je to razglašeno zaradi povečane nevarnosti napada na državo oziroma neposredne vojne nevarnosti,

ki je nastala zaradi povečane nevarnosti napada na državo ali države, s katerimi je RS v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb.

- Če se razglasi vojno stanje (pristojnost DZ), se šteje, da je bila sprejeta tudi odločitev o splošni mobilizaciji in uporabi Slovenske vojske. Ob povečani nevarnosti napada ali neposredni vojni nevarnosti ob napadu na državo ali države, s katerimi je RS v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb, Državni zbor odloči o mobilizaciji in uporabi Slovenske vojske tudi, če ne razglasi vojnega stanja.

4.2. PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA RS (83. Člen Zakona o obrambi)

- Razglasi izredno in vojno stanje, če se DZ ne more sestati.
- Odloči o uporabi Slovenske vojske, uvedbi delovne in materialne dolžnosti ter splošni mobilizaciji, če se DZ ne more sestati v skladu z Zakonom o obrambi.

4.3. PRISTOJNOSTI VLADE RS (84. člen Zakona o obrambi)

- Vlada odloča o sodelovanju SV pri izvrševanju obveznosti, prevzetih v mednarodnih organizacijah ter sprejema letne načrte usposabljanja vojske izven države in tujih vojaških enot v RS v skladu z mednarodnimi pogodbami.
- Odloča tudi o sodelovanju SV pri izvrševanju priprav in nalog skupne obrambe v skladu z načrti z državo ali državami, s katerimi je država v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb.
- Vlada ne more odločati o razglasitvi izrednega in vojnega stanja (o tem odloča DZ); ne more odločati o uporabi pripadnikov rezervne sestave, razporejenih v vojno sestavo vojske za vojaško obrambo (pristojnost DZ).
- Vlada lahko v skladu z mednarodnimi pogodbami:
  - a) dovoli uporabo zračnega prostora za prelete zrakoplovov zavezniških držav;
  - b) dovoli tranzit vojaških enot po zraku, kopnem, morju (mednarodne pogodbe ali načelo vzajemnosti);
  - c) v miru na predlog ministra lahko prizna pripadnikom tujih oboroženih sil enak status, kot ga priznava drugim pripadnikom oboroženih sil na podlagi mednarodne pogodbe, če ne ogrožajo varnosti RS;
  - d) odloča o namestitvi enot oboroženih sil države ali držav, s katerimi je RS v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb.

Zakon o zunanjih zadevah (Ur. l. RS, št. 45/01) opredeljuje sklepanje pogodb v V. poglavju zakona, tako da izrecno omogoča oziroma lajša postopek ratifikacije tistih mednarodnih pogodb s področja obrambe, ki pomenijo izvedbo prevzetih obveznosti ali sprejetih odločitev o mednarodnem sodelovanju RS (75. člen). Hkrati pa tudi opredeljuje nepogodbene mednarodne akte (zapisniki, programi sodelovanja ...), ki jih zaradi izvajanja mednarodnih pogodb sklenejo s temi pogodbami ustanovljena skupna telesa in s katerimi pogodbenice ne prevzemajo novih pravnih obveznosti. S temi akti se Vlada samo seznanja – poda se informacija Vladi, ki pa za podpis hkrati pooblasti predlagano osebo.

Za sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah morajo torej biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- resolucija Varnostnega sveta z mandatom
- mednarodna pogodba, izpolnjevanje obveznosti v mednarodnih organizacijah
- izvedbeni akti (Memorandum o sodelovanju, Tehnični dogovor)

Če obstaja resolucija Varnostnega sveta, na podlagi 84. člena ZoObr odloča o uporabi Slovenske vojske Vlada RS. Ustrezen dogovor ratificira Vlada, možna pa je tudi začasna uporaba dogovora od dneva podpisa na podlagi Zakona o zunanjih zadevah.

Poleg zgoraj navedenih temeljnih mednarodnih in nacionalnih dokumentov, ki so podlaga za pripravo in uspešno izvedbo mirovne operacije, pa morajo posamezne države sprejeti niz normativnih aktov, ki jim omogočajo pravilno in hitro vključevanje v mirovne operacije.

Še posebej so nacionalni normativni dokumenti pomembni z vidika kadrov, ki se udeležujejo mirovnih operacij.

Nekateri pomembnejši dokumenti so ²⁰:

- Pravila službe v Slovenski vojski,
- Pravilnik o ureditvi določenih vprašanj delovnopravnega statusa pripadnikov Slovenske vojske pri opravljanju nalog v tujini,
- Uredba o plačah pripadnikov stalne sestave Slovenske vojske v tujini pri opravljanju obveznosti, sprejetih v mednarodnih organizacijah,
- Posebna pogodba o opravljanju nalog v tujini.

---

²⁰ *Elaborat o napotitvi SV na naloge mednarodnega sodelovanja – GŠSV, I. 1998*

Pravila službe v Slovenski vojski iz leta 1995 v svojem 12. poglavju govorijo o oblikovanju začasnih skupin za izvedbo določenih nalog. Oblikovanje začasnih skupin se izvede praviloma z organizacijskim ukazom, kadrovanje posameznikov, vojaških oseb, pa se izvrši na podlagi njihove strokovne usposobljenosti in potreb službe.

Oblikovanje in formiranje skupin oziroma enot za opravljanje nalog izven države predpiše s sklepom Vlade RS minister za obrambo na predlog načelnika Generalštaba Slovenske vojske. Slednji s svojim ukazom določi obseg priprav, usposabljanje in oblikovanje enot ter po potrebi odloči o prerazporeditvi vojaških oseb oziroma o začasnih prerazporeditvi ter prerazporeditvi oborožitve in vojaške opreme. Kadrovska popolnitev skupin ali enot se izvrši praviloma kot začasna prerazporeditev oziroma prerazporeditev za daljši čas, odvisno od časa opravljanja nalog izven države.

S pripadniki skupin ali enot, ki opravljajo delo izven države, se lahko sklene posebna pogodba, ki pa ne vpliva na pogodbo o zaposlitvi v Slovenski vojski. O sklenitvi posebne pogodbe odloča minister za obrambo. Pripadniki Slovenske vojske na opravljanju nalog v tujini so zavarovani s posebno polico pri zavarovalnici. Iz te police jim izhajajo tudi določene pravice, npr. odškodnina za primer invalidnosti, smrti ... Če pride do poškodbe, ko posameznik ne more več opravljati naloge v tujini, se ga na podlagi Pravilnika odpokliče z opravljanja naloge in se vrne v Slovenijo.

Dosedanje izkušnje sodelovanja v mirovnih operacijah so pokazale, da gre v danih primerih za specifične oblike dela. Z vsako mirovno operacijo se odpirajo nova spoznanja in posebnosti, zato se tudi normativni dokumenti, potrebni za izvedbo mirovnih operacij, neprestano nadgrajujejo.

5. SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

5.1. NAMEN SLOVENSKE VOJSKE

Ustava RS eksplicitno ne določa namena Slovenske vojske. Z namenom vojske se lahko povezujejo: 4. člen ustave, ki govori o “ozemeljsko enotni in nedeljivi državi”, 5. člen, ki določa, da “država ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije”, in 124. člen, ki določa, da “vrsto, obseg in organizacijo obrambe, nedotakljivosti in celovitosti državnega ozemlja ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z

dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev”. 124. člen prav tako določa, da “država pri zagotavljanju varnosti izhaja predvsem iz mirovne politike ter kulture miru in nenasilja”.

Zakon o obrambi v 2. členu govori o namenu obrambe in določa, da je “temeljni namen obrambe odvratanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države”. Isti člen Zakona tudi navaja, da se “ta namen uresničuje tudi z vključevanjem in z aktivnim sodelovanjem države v mednarodnih varnostnih povezavah na podlagi mednarodnih pogodb”.

To pomeni, da je namen obrambe, in s tem tudi Slovenske vojske, zagotavljanje suverenosti in neodvisnosti RS z obrambo njene ozemeljske nedotakljivosti in celovitosti, ki se uresničuje s preprečevanjem in obrambo proti vsaki vrsti agresije, vojaškim prispevanjem k mednarodnemu miru in stabilnosti ter sodelovanjem vojske pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov.²¹

5.2. NALOGE SLOVENSKE VOJSKE

Zakon o obrambi določa naslednje naloge Slovenske vojske:

- izvajanje vojaškega usposabljanja,
- zagotavljanje bojne pripravljenosti,
- izvajanje vojaške obrambe,
- sodelovanje pri zaščiti in reševanju,
- izvrševanje mednarodnih obveznosti.

Naloge Slovenske vojske izhajajo iz namena obrambe in varnostne politike. Pri tem je ključnega pomena, da se glavne naloge med seboj ne izključujejo, temveč lahko časovno sovpadajo oziroma se izvajajo vzporedno. Hierarhija nalog ni vnaprej določena z namenom obrambe, temveč se določa s cilji slovenske obrambne in varnostne politike, praviloma za srednjeročni okvir. S tem se omogoča vzpostavljanje prednostnih nalog in pomembnosti posameznih nalog glede na aktualno varnostno okolje in potencialne

---

²¹ *S predlagano spremembo definicije namena so bolj natančno določene osnove za naloge SV v klasični obrambi države, njeni mednarodni vlogi ter njeni podpori drugim državnim organom, tako na področju zaščite in reševanja kot na področju pomoči drugim državnim organom, npr. policiji ali obalni straži.*

grožnje. Najpomembnejše naloge neposredno določajo potreben obseg in zmogljivosti vojske.

Glavne naloge Slovenske vojske so splošne naloge, iz le-teh pa se naprej razvijajo konkretne vojaške naloge, ki jih je mogoče navezati na stvarno strukturo vojske.

Glavne naloge Slovenske vojske so²²:

- preprečevanje katerekoli vrste agresije ter ustrezno reagiranje na agresijo, če do nje pride;
- vojaško prispevanje k mednarodnemu miru in stabilnosti;
- podpora drugim državnim organom in javnim institucijam pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov Slovenije.

5.3. SODELOVANJE ENOT IN POSAMEZNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

Od leta 1997 RS s svojimi vojaškimi enotami aktivno sodeluje v mirovnih operacijah v tujini. Tako želi v skladu s svojimi zmožnostmi in interesi prispevati k vzpostavitvi miru in stabilnosti v svetu, predvsem v svoji soseščini, v jugovzhodni Evropi.

Vzroki oziroma razlogi za začetek vključevanja RS, in s tem posledično tudi Slovenske vojske, v mirovne operacije so naslednji²³:

- stopnja razvoja Slovenske vojske;
- sindrom bežanja od Balkana;
- proces približevanja mednarodnim integracijam, še posebej Natu;
- zorenje nacionalnega interesa.

Če izdelamo kratko analizo izkušenj prvih vključevanj pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije v tujini, lahko ugotovimo zlasti naslednje:

Vključevanje v prve mirovne operacije je bila v prvi vrsti politična odločitev, ki je bila sprejeta hitro, brez celovite strokovne analize in pod velikim vplivom naše želje po vključitvi v Nato. Politični odločitvi so sicer sledile zelo intenzivne priprave v okviru MORS-a oz. v okviru Slovenske vojske, ki pa niso bile materialno, finančno in

---

²² SPO – strateški pregled obrambe, MORS, 2003

²³ Razprava dr. Iztoka Prezlja na posvetu "Mednarodne operacije za podporo miru", Gornja Radgona, 2003

kadrovsko podprte. Politični odločitvi na državnem nivoju ni sledila državna materialna in kadrovska podpora; več dodatnih finančnih sredstev, dodatno zaposlovanje, celostna pravna ureditev itd. Vključevanje v prve mirovne operacije je bilo v bistvu velika organizacijska, finančna in izvedbena improvizacija.

Hkrati se poraja dilema, ali Slovenska vojska sodeluje v mirovnih operacijah zaradi potrebe zunanje politike ali zaradi nacionalne varnosti. Sodelovanje v mirovnih operacijah je zlasti pomembno za Slovensko vojsko, ker takšno urjenje omogoča hiter napredek pri vzpostavljanju bojne pripravljenosti, ki je pomembna tudi za nacionalno varnost, in zaradi urjenja posameznih situacij, v katerih se lahko znajdejo oborožene sile in jih ni mogoče simulirati v drugačnih pogojih urjenja.

Delovanje v tujini je bila za slovenske oborožene sile, ki so se razvile na osnovi doktrine teritorialne obrambe, in za državo popolnoma nova naloga in nov izziv. Čeprav se je v preteklosti v nekdanji državi Jugoslaviji nekaj posameznih vojakov slovenske narodnosti udeleževalo mirovnih operacij v tujini, pa to niso bile sistemske izkušnje. Hkrati pa je tudi res, da teh ljudi niso aktivno vključili v priprave prvih mirovnih operacij v Slovenski vojski.

Glede na zgoraj navedeno dejstvo, da je vključevanje v mirovne operacije postala popolnoma nova kategorija delovanja Slovenske vojske, se je v Slovenski vojski skušal postopoma graditi sistem zbiranja in analiziranja pridobljenih izkušenj pripadnikov Slovenske vojske, ki so sodelovali v posamezni operaciji, vendar zaenkrat le delno uspešno. Zaradi tega se vedno znova pojavljajo organizacijska in vsebinska vprašanja, ki so bila že rešena, vendar nikjer evidentirana ter arhivirana.

5.4. MIROVNE OPERACIJE, V KATERIH JE SLOVENSKA VOJSKA SODELOVALA V PRETEKLOSTI

Zaradi dokazovanja hipotez bom v nadaljevanju naloge opisal vse mirovne operacije, v katerih je Slovenska vojska sodelovala in so se zaključile do konca leta 2002. Opis bo temeljil na predstavitvi pravnih podlagah za vključevanje v posamezno operacijo, opisu konflikta ter številu ponovitev in številu udeležencev v mirovni operaciji.

5.4.1. HUMANITARNA OPERACIJA "SUN RISE" (Albanija)

- sanitetna enota SV (ROLE-1), častnik za povezavo v Italiji in 3 častniki v poveljstvu operacije
- pričetek sodelovanja 14.5.1997
- konec sodelovanja 27.07.1997
- število opravljenih mandatov: 1

Na osnovi resolucije Varnostnega sveta OZN, št. 1101 z dne 28. 3. 1997, je enota Slovenske vojske sodelovala v humanitarni operaciji na podlagi sklepov Vlade RS, Sporazuma med Vlado Republike Albanije in vladami držav, ki prispevajo večnacionalne varnostne sile glede statusa omenjenih sil. Sporazum je bil podpisan 15. 5. 1997 in je predstavljal podlago za ureditev statusa sil, logistično podporo pa je zagotovila Slovenija s pomočjo Republike Italije s podpisom memoranduma o soglasju in tehničnega dogovora o zagotavljanju logistične podpore slovenskemu kontingentu (SLOCON) na albanskem ozemlju med izvajanjem operacije IDGS OPLAN 006/97 "ALBA". Slovenska enota je sodelovala v sklopu italijanskega kontingenta.

Januarja 1997 se je v Albaniji zrušil sistem "piramidnih" investicij in privedel do bankrota tisočih malih vlagateljev; država je začela drseti v anarhijo. Začeli so se pritiski za mednarodno posredovanje, postavljal pa se je vprašanje, kateri mednarodni akterji bodo sodelovali v posredovanju v Albaniji.

Po mnenju Kostakosa in Bourantonisa (1998) se Združeni narodi niso najbolje obnesli v mirovni operaciji UNPROFOR v BiH, zraven tega pa so imeli velike finančne težave tako v proračunu, ki je namenjen za mirovne operacije, kot tudi v rednem proračunu. Združeni narodi so bili omejeni na preskrbo humanitarne pomoči s pomočjo Svetovnega programa za hrano (WFP)²⁴. Najpomembnejši kandidat za reševanje krize v Albaniji, NATO, je imel očitno veliko težav v BiH in zdelo se je neverjetno, da bi se udeležil še ene operacije, ki bi se lahko izkazala za problematično. OVSE je prevzela potrebne ukrepe takoj, ko so se težave pričele, vendar le na politični ravni.

---

²⁴ WFP – World Food Programme

Predstavniki Evropske skupnosti so vse neposredno opazovali in Evropska skupnost je podpirala OVSE ter obljubljala humanitarno, sanacijsko in razvojno pomoč. Vendar pa Evropska skupnost ni mobilizirala "evrokorpusov" niti Zahodnoevropske unije (ZEU), čeprav je obljubljala reorganizacijo policije. Končno je pobuda prišla iz dveh držav, ki sta predvsem zaradi navala albanskih beguncev nanju najbolj občutili težave v Albaniji – Italije in Grčije. Ustanovili so večnacionalne čete, sestavljene iz pripadnikov naslednjih držav: Avstrije, Danske, Francije, Grčije, Portugalske, Romunije, Slovenije, Španije in Turčije. Skupaj je pod italijanskim poveljstvom sodelovalo med 6500 in 7500 pripadnikov prej omenjenih držav, nameščeni pa naj bi bili za obdobje treh mesecev.

Sporazum je potrdil Varnostni svet Združenih narodov, z resolucijo 1101 (1997) po VII. poglavju Ustanovne listine. Resolucija navaja naslednji mandat teh sil: pospeševanje/olajšanje varne in takojšnje dostave humanitarne pomoči ter pomoč pri ustvarjanju varnega okolja za misije mednarodnih organizacij v Albaniji, vključno s humanitarnimi; vključena ni bila nobena uveljavljena aktivnost. Tako so ustanovili večnacionalno zaščitno četo (MPF)²⁵ in operacijo poimenovali ALBA, kar po italijansko pomeni zarja/svitanje, lahko pa je tudi prvi del besede Albanija. MPF je med svojim delovanjem v Albaniji opravila vrsto patrolj, spremljala ter varovala humanitarne konvoje po državi, sama prevažala predmete pomoči in zagotavljala varnost (ter občasno nastanitve, zdravniško pomoč, transport, komunikacije) osebju OVSE, ki je prišlo opazovat volitve. Varnostni svet je podaljšal mandat čet za 45 dni, saj bi po prvotnem mandatu morale oditi dan pred volitvami. Volitve so bile uspešno izvedene, brez izrednih dogodkov. Čete so se začele pripravljati za umik iz države konec julija 1997 in se dokončno umaknile do 12. 8. 1997, ko se je iztekel mandat.

Na podlagi Odredbe ministra za obrambo se je aprila 1997 formirala sanitetna enota ROLE 1²⁶, ki se je kot članica MPF vključila v izvajanje operacije. Vodja slovenskega kontingenta je sodeloval kot predstavnik v političnem vodstvu operacije v Rimu, enota pa je sestavljala še 7 častnikov, 7 podčastnikov in 9 vojakov. Enota je bila sestavljena iz prostovoljcev iz vseh enot Slovenske vojske po posebej izdelani formaciji. Oprema,

---

²⁵ MPF – *Multinacional protection force*

²⁶ ROLE 1 – *Kratice pomeni nivo zagotavljanja sanitetne oskrbe; v konkretnem primeru gre za bataljonsko sanitetno postajo*

materialna sredstva ter vozila so bila razporejena v enoto iz drugih enot Slovenske vojske. Specifična oprema je bila posebej priskrbljena.

Enota je bila razdeljena na sanitetni del, poveljstvo sanitetne enote ter častnika za zvezo, skupaj 24 pripadnikov Slovenske vojske. Sanitetna postaja je bila nameščena na letališču Tirana, skupaj z delom turške in italijanske enote. Nudila je pomoč tako vojaškim kot tudi civilnim osebam. V dveh mesecih so oskrbeli več kot 200 pacientov. Enota Slovenske vojske je prejela visoko oceno italijanskega poveljstva, pričetek vključevanja v mirovne operacije je imel velik pozitiven odmev v krogih Nata in PzM²⁷. Slovenska vojska se je tako z operacijo ALBA prvič vključila v izvajanje operacije za podporo miru in zaščito humanitarne pomoči.

5.4.2. HUMANITARNA OPERACIJA "ALLIED HARBOUR" (Albanija)

- sanitetna enota Slovenske vojske (ROLE-1) in častniki za sodelovanje s civilnimi strukturami v okviru belgijske skupine BELLSA, v mednarodnih silah AFOR-ja
- pričetek sodelovanja 29. 5. 1999
- konec sodelovanja 14. 7. 1999
- število opravljenih mandatov: 1

Slovenska enota je sodelovala v okviru belgijskega kontingenta na podlagi sporazuma med MO Kraljevine Belgije in MORS-om v zvezi s sodelovanjem slovenskega kontingenta (SICON) v albanskih silah (AFOR) v okviru skupine BELLSA in na podlagi sklenjenega tehničnega dogovora med generalštaboma obeh vojska. Sporazum in tehnični dogovor po mnenju ministrstva za zunanje zadeve nista bila predložena v ratifikacijo. Slovenija je bila povabljen na podlagi odločitve vlade Belgije, da povabi k sodelovanju tudi države članice Partnerstva za mir.

Dne 8. 4. 1999 je bil sprejet sklep Vlade RS (št. 264-01/98-4 (N)) o udeležbi sanitetne enote Slovenske vojske ROLE-1 (bataljonske sanitetne postaje) v vodeni humanitarni operaciji Nata v Albaniji. Slovenska vojska je izvajala naloge v humanitarni operaciji skladno z načrtom delovanja sil v operaciji "ALLIED HARBOUR" (OPLAN "ALLIED HARBOUR", št. 1220.25.7/CJPS/ CJPLA/99 z dne 12. 4. 1999).

---

²⁷ PzM – Partnerstvo za mir

Na podlagi zgoraj navedenega sklepa Vlade RS so pripadniki Slovenske vojske od maja do julija 1999 sodelovali v mirovni misiji AFOR-ja²⁸ v Albaniji. Misija je bila ustanovljena aprila 1999 z namenom, da se kosovskim beguncem v Albaniji zagotovi humanitarna pomoč. V misiji je sodelovalo 26 pripadnikov sanitetne enote ROLE-1, dva častnika pa sta skrbela za sodelovanje s civilnimi strukturami.

Naloge enote so bile povezane predvsem z zdravstveno oskrbo pripadnikov mirovnih sil in civilnih prebivalcev, ki so kot begunci pribežali iz Zvezne republike Jugoslavije.

Enota je bila ustrezno popolnjena s potrebno opremo in zdravili. Enota je bila sestavljena iz prostovoljcev iz vseh enot Slovenske vojske po posebej izdelani formaciji in je delovala v sestavi II. belgijskega bataljona. Oprema, materialna sredstva ter vozila so bila razporejena v enoto iz drugih enot Slovenske vojske. Specifična oprema je bila posebej priskrbljena. Naloge sanitetne enote Slovenske vojske so bile dokončno natančno določene v sporazumu o prenosu pooblastil (TOA) ter v poveljih in operativnih postopkih, ki so bili določeni v poteku operacije.

5.4.3. MIROVNA MISIJA UNFICYP (United Nations Forces In Cyprus)

- vod iz sestave 10. mednarodnega bataljona Slovenske vojske v okviru trilateralne bataljona UNAHSB (United Nations Austrian-Hungarian-Slovenian Battalion)
- pričetek sodelovanja 30. 9. 1997 z 10 pripadniki Slovenske vojske
- povečanje kontingenta 22. 9. 1998 na 29 pripadnikov
- konec sodelovanja 19. 6. 2001
- število opravljenih mandatov: 8

Enota je sodelovala kot del avstrijskega kontingenta na podlagi Memoranduma o soglasju med MORS-om in Zveznim ministrstvom za obrambo Republike Avstrije o sodelovanju slovenskega kontingenta v mirovnih operacijah Združenih narodov na Cipru v sklopu avstrijskega bataljona-UNFICYP in Tehničnega dogovora k Memorandumu o soglasju med Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in Zveznim ministrstvom za obrambo Republike Avstrije o sodelovanju slovenskega kontingenta v mirovnih

---

²⁸ AFOR – Albania Force

operacijah Združenih narodov na Cipru v sklopu avstrijskega bataljona-UNFICYP (Uradni list RS-MP, št. 1/1998), ki je bil ratificiran z uredbo Vlade RS.

Mirovna operacija UNFICYP na Cipru je prav gotovo najstarejša še potekajoča mirovna operacija Združenih narodov. Prve mirovne sile so na Ciper prišle že leta 1964. Naloga mirovnih sil je preprečevanje ponovnih sovražnosti med ciprskimi Grki in ciprskimi Turki.

Konec septembra 1997 se je mirovnim silam Združenih narodov v okviru avstrijskega kontingenta pridružilo 10 pripadnikov Slovenske vojske. Kontingent Slovenske vojske (SICON) je bil sestavljen iz 4 častnikov, 2 podčastnikov in 4 vojakov. Poveljstvo je bilo locirano v mestu Famagusta na vzhodnem delu otoka.

Dva častnika sta bila nameščena v poveljstvu bataljona, in sicer na dolžnosti dežurnega častnika in pa častnika za logistiko (G 4). Druga dva častnika ter vsi podčastniki in vojaki pa so bili razmeščeni znotraj tamponske cone. Častnika sta opravljala naloge namestnika poveljnika čete in namestnika poveljnika voda, drugih šest pripadnikov Slovenske vojske pa je sestavljajo posadko. Posadka je opravljala naloge patroljne baze, ki je imela nalogo patroljirati po sektorju voda, opazovati okolico s stolpa na patroljni bazi kot tudi iz začasnih opazovalnic ob patroljni stezi. Poleg teh primarnih nalog je posadka skrbela tudi za oskrbo s hrano in drugimi sredstvi znotraj svoje cone odgovornosti.

V drugi polovici leta 1998 se je število pripadnikov Slovenske vojske v tej mirovni operaciji povečalo na 27 in kasneje na 29, kar je rezultat potrebe in uspešnega dela.

Temeljne naloge so bile patroljiranje, opazovanje na območju odgovornosti, poročanje o dogajanju in opozarjanje na morebitne kršitve, ne pa tudi posredovanje, če je prišlo do kršitev. Na Cipru so se pripadniki Slovenske vojske usposabljali in pripravljali za morebitna posredovanja ob izbruhu nemirov med civilnim prebivalstvom. Za takšne naloge so bili tudi ustrezno opremljeni. Slovenska enota je po potrebi delovala tudi kot bataljonska rezerva, saj so bili lahko glede na usposobljenost podpora drugim enotam, ki so delovale znotraj bataljona. Temeljna naloga pa je bila, da so s svojo navzočnostjo prebivalstvu zagotavljali mir in varnost ter preprečevali dejavnosti, ki bi jih ogrožale.

Pred napotitvijo na misijo so potekale dvomesečne priprave, na katerih so se spoznali z osnovami dela na misiji in izkušnjami predhodnikov ter osvežili znanje tujega jezika (angleščine). Vsi častniki so morali opraviti dvotedenski tečaj za opazovalce v mirovnih misijah Združenih narodov, največkrat v Avstriji, pa tudi na Švedskem ali na Finskem.

Zaključek priprav je potekal na terenu v obliki enotedenskega terenskega preizkusa, kjer so se preigrali vsi postopki in vse situacije, ki se lahko zgodijo na misiji. Sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske na tej mirovni operaciji je bila zelo pomembna izkušnja, saj so prvič sodelovali s tako velikim kontingentom. Izkušnje, ki so jih pridobili posamezniki, so bile zelo pomembne za poznejše sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah v BiH. Decembra 2000 je kontingent SICON dobil za kvalitetno opravljeno, požrtvovalno in profesionalno delo na misiji bojni prapor.

5.4.4. MISIJA ZA POMOČ ZAČASNI UPRAVI UNMIK NA KOSOVU (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo)

- častnik Slovenske vojske
- pričetek sodelovanja 11. 10. 1999
- konec sodelovanja: september 2001
- število opravljenih mandatov: 3

Operacija poteka od junija 1999. UNMIK v skladu z resolucijo 1244 Varnostnega sveta Združenih narodov opravlja predvsem temeljne civilno-upravne naloge, pospešuje avtonomijo in samovlado na Kosovu ter politični proces za določanje prihodnjega statusa Kosova, koordinira humanitarno pomoč in pomoč ob nesrečah vseh mednarodnih agencij, podpira obnovo bistvene infrastrukture, vzdržuje zakonitost ter red, varuje človekove pravice in zagotavlja varno ter prostovoljno vračanje vseh beguncev in razseljenih oseb na njihove domove na Kosovu. V operaciji sodeluje 4446 civilnih policistov, 39 vojakov in več kot 1000 pripadnikov mednarodnega ter 3200 pripadnikov lokalnega civilnega osebja.

V misiji so sodelovali tudi trije pripadniki Slovenske vojske. Temeljna naloga častnika Slovenske vojske je bila aktivno sodelovanje v koordinacijskem centru za razminiranje (MAAC)²⁹. Častniki so sodelovali pri načrtovanju razminiranja Kosova ter vodili izvidovanja minskih polj in območij, kjer so bile odvržene kasetne bombe. Sodelovanje RS v misiji nadaljujejo pripadniki Slovenske policije, ki izvajajo tako imenovane izvršilne naloge.

---

²⁹ MAAC – Mine Action Co-ordination Centre

5.5. OPERACIJE V PODPORO MIRU, V KATERIH SLOVENSKA VOJSKA TRENUTNO SODELUJE

Slovenska vojska sodeluje s svojimi enotami in posamezniki v mirovni in humanitarnih operacijah, ki potekajo pod vodstvom Nata in ZN, in sicer:

5.5.1. OPERACIJE, KI JIH VODI NATO

V skladu s podaljšanjem mandata mednarodnim silam v BiH je NATO pričel 19. 6. 1998 z izvajanjem operacije v podporo miru "JOINT FORGE", kot nadaljevanje operacije v podporo miru "JOINT GUARD". Operacija v podporo miru "JOINT FORGE" poteka na območju BiH še danes. Primarna naloga SFOR-ja je prispevati k varnemu okolju, ki je nujno potrebno za utrditev miru. Enote SFOR-ja bodo prispevale k varnemu okolju z zagotovitvijo stalne prisotnosti vojaških sil v coni odgovornosti.

Specifične naloge so naslednje:

- odvrčanje ali preprečevanje sovražnosti ali novih groženj miru;
- utrditev dosežkov IFOR-ja in spodbujanje ozračja, v katerem bo mirovni proces napredoval;
- ponujanje selektivne podpore civilnim organizacijam v okviru svojih zmožnosti;
- enote SFOR-ja bodo usmerjale in koordinirale podporo ključnim področjem, v številni izvršilne civilne organizacije, in napredek v smeri trajnega in trdnega miru, brez nadaljnje potrebe po silah, ki jih v BiH vodi Nato.

Daytonski sporazum³⁰ je mirovni sporazum, ki zagotavlja politično in vojaško zakonsko osnovo za SFOR. Priloga 1A vsebuje sporazum vojaškega vidika mirovne pogodbe.

Cilji sporazuma so naslednji:

- zagotovitev varnega in zanesljivega okolja,
- vzpostavitev enotne in demokratične BiH,
- obnovitev ekonomije,
- zagotovitev vrnitve beguncev in razseljenih oseb na njihove prejšnje domove.

Željeno končno stanje³¹:

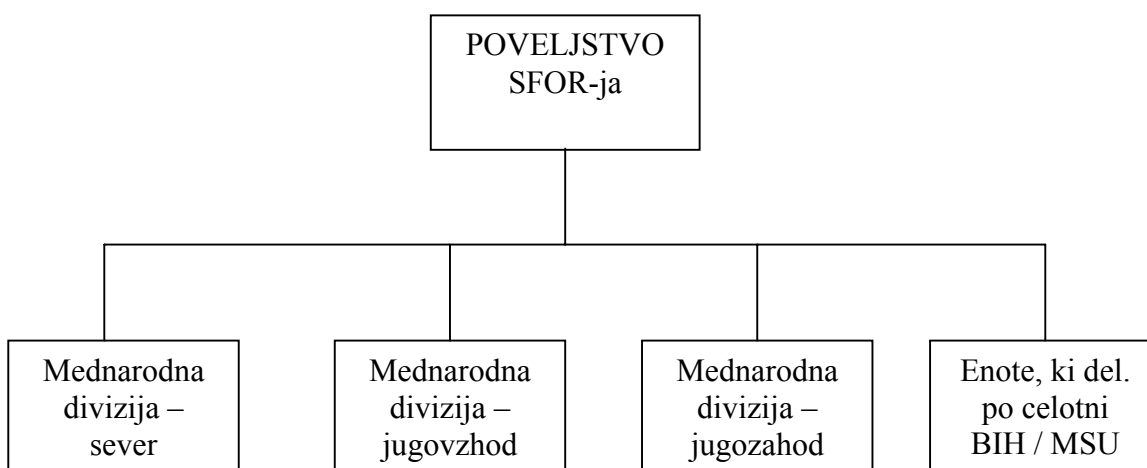
³⁰ V Daytonu v zvezni državi Ohio se začnejo 1. 11. 1995 bosanski mirovni pogovori. 21. novembra je bil bosanski mirovni sporazum parafiran med Republiko BiH, R Hrvaško in Zvezno republiko Jugoslavijo (Srbija in Črna gora). Bosanski mirovni sporazum je bil podpisan 14. 12. 1995 v Parizu.

³¹ Priročnik o zvezi Nato, Office of Information and Press, NATO HQ, Bruselj, 2001

- vse sprte strani se morajo trdno držati vojaških zahtev v Mirovnem sporazumu in le-te tudi vzdrževati;
- vse sprte strani morajo prikazati obvezo za nadaljevanje pogovorov v cilju razrešitve političnih in vojaških razlik;
- vzpostavitev civilnih struktur, sposobnih, da prevzamejo odgovornost za nadaljnji nadzor popuščanja po Mirovnem sporazumu.

Stabilizacijske sile imajo enotno poveljstvo; gre za operacijo pod vodstvom Nata in pod političnem vodenjem in nadzorom zavezniškega Severnoatlantskega sveta, kot to določa priloga 1A k mirovnemu sporazumu. Vojaški nadzor nad vsemi silami je v rokah vrhovnega poveljnika zavezniških sil za Evropo (SACEUR).

Skupno število pripadnikov mednarodnih sil SFOR-ja je približno 18 000. Približno 17 500 pripadnikov opravlja naloge v BiH in približno 500 v Hrvaški. Približno 2000 pripadnikov je vključenih v tako imenovan nacionalni podporni element (NSE).

Slika št. 2: Organizacijsko formacijska struktura SFOR-ja

Organizacijsko formacijsko strukturo SFOR-ja tvorijo naslednje enote:

1. Poveljstvo

Poveljstvo se nahaja v Sarajevu. V njem naloge opravlja okoli 500 pripadnikov sodelujočih vojska v operaciji.

2. Mednarodna divizija – sever

Sedež divizije je v Tuzli. Številčno stanje enote je običajno 4800 pripadnikov. Države, ki prispevajo glavino sil, so naslednje: Danska, Estonija, Finska, Latvija, Litva, Poljska, Rusija, Švedska, Turčija in Združene države Amerike.

3. Mednarodna divizija – jugovzhod

Sedež divizije je v Mostarju. Številčno stanje enote je običajno okoli 4600 pripadnikov. Države, ki prispevajo glavnino sil, so naslednje: Albanija, Francija, Nemčija, Italija, Maroko in Španija.

4. Mednarodna divizija – jugozahod

Sedež divizije je v Banja Luki. Številčno stanje enote je običajno okoli 4000 pripadnikov. Države, ki prispevajo glavnino sil, so naslednje: Kanada, Češka, Nizozemska in Velika Britanija.

5. Enote, ki delujejo na celotnem območju operacije (Theatre Troops) – MSU

Enote, ki delujejo na celotnem območju operacije, štejejo približno 1700 pripadnikov. Sedeže imajo v različnih krajih BiH. Države, ki prispevajo glavnino sil, so naslednje: Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Portugalska, Romunija in Slovenija.

Glavni cilji poveljnika SFOR-ja so:

- vzdrževanje varnega in zanesljivega okolja;
- podpora mednarodni skupnosti z namenom izvršitve njenega mandata v smislu merjenja razvoja in napredka v BiH;
- nadaljevanje z usposabljanjem in obnovo vojske BiH;
- zagotavljanje spoštovanja določil Daytonskega sporazuma;
- zagotavljanje fleksibilne vojaške prisotnosti, usmerjene na krizna območja;
- glavni napor je usmerjen na delo vojske BiH, vrnitev beguncev in razseljenih oseb ter na podporo pri zagotovitvi in uveljavljanju zakonitosti.

Za pripadnike enot SFOR-ja veljajo posebni pogoji, in sicer:

- za njih ne velja lokalna zakonodaja;
- ne morejo biti pridržani/zaprti s strani lokalne policije;
- ne potrebujejo potnih listov;
- ne plačujejo uvoznih dajatev, carin ali drugih članarin;
- imajo svobodo gibanja na območju BiH ter Hrvaške;
- pripadniki SFOR-ja se morajo vzdržati akcij, ki niso povezane z naravo operacije;
- pripadniki SFOR-ja morajo varovati in imeti vselej pri sebi identifikacijsko kartico;
- na zahtevo lokalne policije morajo pokazati svojo identifikacijsko kartico.

5.5.2. POTEK VKLJUČEVANJA SLOVENSKE VOJSKE V SESTAVO MEDNARODNIH SIL SFOR-ja

Leta 1996 je Vlada RS podala ponudbo za sodelovanje v mirovni operaciji "JOIN GUARD", ki je delovala v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja. Ponudba je vsebovala naslednje elemente: sodelovanje treh helikopterjev Bell 412, sodelovanje transportnega letala "Turbolet L-410" in uporabo vojaškega letališča Cerklje ob Krki za transportne namene. Po izvedenih strokovnih obiskih in pogovorih je bila sprejeta odločitev o uporabi helikopterjev in letala za izvajanje nebojnih nalog. V letu 1999 se je v mirovno operacijo vključil vod vojaške policije, ki je deloval v sklopu mednarodnih sil SFOR – MSU. Istega leta je Vlada RS podala ponudbo o okrepitvi sodelovanja Slovenske vojske v silah SFOR-ja s sanitetno enoto. Natančna kronologija vključevanja Slovenske vojske v sestavo mednarodnih sil SFOR-ja je podana v prilogi naloge.

5.5.3. OPERACIJA V PODPORO MIRU "JOINT FORGE"

5.5.3.1. Letalsko-helikopterski oddelek Slovenske vojske (LHO) v mednarodnih silah SFOR-ja

- sestava kontingenta: častnik za povezavo in posadke 3 helikopterjev Bell-412 in transportnega letala Turbolet L-410
- formacija: 14 x častnik, 4 x podčastnik
- skupaj: 18 pripadnikov
- pričetek sodelovanja: 1. 10. 1997 (pripravljenost enote), november 1997 (pričetek letenja na območju operacije)
- mandat: posadka se menjava tedensko
- število opravljenih mandatov: posadka se menjava tedensko

Enota Slovenske vojske sodeluje na podlagi Sporazuma o sodelovanju med Vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta /MSOSAP/ (Uradni list RS-MP, št. 23/1998). Sporazum je bil ratificiran z zakonom. Letalsko-helikopterski oddelek Slovenske vojske je samostojna enota in je direktno podrejena poveljstvu SFOR-ja. Pripadniki enote opravljajo nebojne naloge v mednarodnih silah SFOR-ja. Ena posadka helikopterja opravlja naloge na območju operacije v podporo miru "JOINT FORGE" na območju

BiH. Opravlja prevoze pripadnikov poveljstva SFOR-ja, izvidovanje, snemanje za potrebe poveljstva SFOR-ja in je v pripravljenosti za izvajanje sekundarnih prevozov lažjih ranjencev brez spremstva.

Enota v času operacije izvaja baziranje na območju operacije, in sicer na letališču Sarajevo.

Dve posadki helikopterjev in posadka transportnega letala "Turbolet L-410" pa so v pripravljenosti v letalski bazi 15. brigade vojaškega letalstva na Brniku.

Posadke plovil, ki sodelujejo v operaciji, se menjavajo tedensko.

Do 31. 12. 2002 je v helikopterskem oddelku Slovenske vojske sodelovalo 37 pripadnikov Slovenske vojske, in sicer:

- 11 pilotov helikopterjev
- 4 piloti transportnega letala "Turbolet L-410"
- 18 letalskih tehnikov
- 2 častnika za povezavo
- 2 častnika v poveljstvu

Letalsko-helikopterski oddelek Slovenske vojske je do 31. 12. 2002 opravil 4790 ur letenja s helikopterji in 1350 ur letenja z letalom "Turbolet L-410".

Med sodelovanjem v SFOR-ju so posadke plovil pridobile dragocene izkušnje za letenje nad področji, ki so pod nadzorom mednarodnih sil. Na takih področjih veljajo posebna pravila letenja in postopki, ki določajo koridorje, prepovedana območja in komunikacijo z enotami na zemlji.

Pri opravljanju nalog v mednarodnih silah SFOR-ja je bila enota zaradi strokovnosti večkrat pohvaljena s strani poveljstva mednarodnih sil SFOR-ja. Za dobro opravljene naloge v mednarodnih silah SFOR-ja je letalsko-helikopterski oddelek Slovenske vojske prejel tudi odlikovanje ministra za obrambo RS in poveljstva mednarodnih sil SFOR-ja.

5.5.3.2. Enota vojaške policije Slovenske vojske v SFOR – MSU (Multinational Specialized Unit) ter trije častniki v poveljstvu SFOR – MSU

- sestava kontingenta: 2 voda VP v polku MSU in trije častniki v poveljstvu polka MSU
- formacija: 2 voda VP v polku MSU (2 x častnik, 24 x podčastnik, 20 x vojak) častniki v poveljstvu polka MSU (3 x častnik)
- skupaj: 49 pripadnikov SV
- pričetek sodelovanja: 9. 2. 1999
- mandat: 6 mesecev (podaljšuje se po potrebi)
- število opravljenih mandatov: 8

Dodatna enota vojaške policije SV sodeluje na podlagi Sporazuma o sodelovanju vojaške policije Slovenske vojske v operaciji "Kovačnica miru" med Vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta (Ur. l. RS-MP, št. 1/1999). Sporazum je bil sklenjen z izmenjavo pisem in ratificiran z uredbo Vlade RS.

Enota vojaške policije Slovenske vojske opravlja naloge v sestavi polka Multinational Specialized Unit (MSU) in je podrejena poveljstvu SFOR – MSU. Polk SFOR – MSU je mednarodna specialistična enota, namenjena za opravljanje vojaško policijskih nalog v operaciji za podporo miru "JOIN FORGE" v BiH. Polk je sestavljen iz poveljstva polka, enote vojaške policije, logistične enote in enote za hitro posredovanje.

Pripadniki enote opravljajo vojaško-policijske naloge v podporo miru "JOIN FORGE" na območju BiH, kot so patroljiranje, zbiranje informacij in njihovo analiziranje, varovanje območij in oseb, naloge vzdrževanja reda in miru ter sodelujejo pri usposabljanjih. Trije častniki opravljajo naloge v poveljstvu polka SFOR – MSU, in sicer na področju obveščevalno varnostnih zadev (G2), operativnih zadev (G3) in logistike (G4).

Do 31. 12. 2002 je v enoti MSU Slovenske vojske v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja sodelovalo 180 pripadnikov Slovenske vojske, in sicer:

- 25 častnikov
- 84 podčastnikov
- 70 vojakov

Pri opravljanju nalog v mednarodnih silah SFOR-ja je bila enota zaradi strokovnosti in profesionalnega pristopa večkrat pohvaljena.

5.5.3.3. Sanitetna enota Slovenske vojske v okviru mednarodnih sil SFOR-ja

- sestava kontingenta: zdravstvena enota Slovenske vojske (ROLE-1)
- formacija: 2 x častnik, 4 x podčastnik, 6 x vojak
- skupaj: 12 pripadnikov SV
- pričetek sodelovanja: 1. 1. 2000
- mandat: predvidoma 6 mesecev (zdravniki krajši mandat), podaljšuje se po potrebi
- število opravljenih mandatov: 6

Enota sodeluje na podlagi Sporazuma med Vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta o sodelovanju sanitetne enote Slovenske vojske v SFOR-ju (Uradni list RS – MP, št. 9/2000). Sporazum je bil sklenjen z izmenjavo pisem in ratificiran z uredbo Vlade RS. Sanitetna enota Slovenske vojske je samostojna enota in je direktno podrejena poveljstvu SFOR-ja.

Pripadniki enote nudijo splošno in nujno zdravstveno pomoč pripadnikom poveljstva in drugim pripadnikom mednarodnih sil SFOR-ja, ki so nameščeni v bazi Butmir v Sarajevu.

Sanitetna enota Slovenske vojske, ki deluje v mednarodnih silah SFOR-ja, je zdravstvena postaja, ki zagotavlja primarno zdravstveno oskrbo na nivoju bataljona (ROLE-1). Pripadniki enote izvajajo preglede ponesrečencev in bolnikov mednarodnih sil SFOR-ja v bazi Butmir.

Enota je presegla standarde SFOR-ja za primarno zdravstveno oskrbo, zato so ji dodelili standard ROLE-1+, kar pomeni razširitev osnovne zdravstvene oskrbe na preventivno medicino, osnovne laboratorijske preiskave ter sanitarne preglede kuhinjskega in strežnega osebja. Enota je opremljena s sodobnimi napravami in aparaturami, reševalnimi vozili in lekarno ter uporablja zdravila slovenske farmacevtske industrije. Direktno sodeluje z nemško terensko bolnišnico (ROLE-2), ki zagotavlja zdravstveno

oskrbo na 2. in 3. nivoju. Pripadniki nemške terenske bolnišnice opravljajo specialistično bolnišnično oskrbo pripadnikov mednarodnih sil SFOR-ja v terenskih pogojih.

Do 31. 12. 2002 je v sanitetni enoti Slovenske vojske v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja sodelovalo 51 pripadnikov Slovenske vojske, in sicer:

- 14 zdravnikov,
- 19 medicinskih tehnikov,
- 18 bolničarjev.

Na podlagi sprejetega sporazuma med MORS-om in Ministrstvom za zdravje se v sanitetno enoto Slovenske vojske dejavno vključujejo tudi zdravniki in medicinski tehniki iz javnega zdravstva, ki delujejo v tujini, ter tako zagotovijo nemoteno izvajanje operacije. Pregledanih je bilo povprečno 20 pripadnikov mednarodnih sil SFOR-ja na dan oziroma pripadniki zdravstvene enote Slovenske vojske so opravili do 31. 12. 2002 več kot 8000 pregledov. Sodelujejo v vseh vajah, ki jih načrtuje poveljstvo SFOR-ja in so se še posebej izkazali pri vaji, kjer so izvajali medicinsko evakuacijo s helikopterjem (MEDEVAC). Za svoje delo in strokovnost so bili večkrat pohvaljeni s strani poveljstva SFOR-ja in imajo zaradi tega v mednarodnih silah SFOR-ja velik ugled. Večkrat so pripadniki zdravstvene enote Slovenske vojske nudili pomoč pripadnikom mednarodnih sil SFOR-ja, ki so bili udeleženi v prometnih nesrečah oziroma posredovali pri težkih poškodbah le-teh.

5.5.4. OPERACIJA ZA PODPORO MIRU "JOINT GUARDIAN" V MEDNARODNIH SILAH KFOR-ja NA KOSOVU

Prvi elementi KFOR-ja³² so na Kosovo stopili 12. 7. 1999. Kot je bilo dogovorjeno z vojaško-tehničnim sporazumom, je namestitev sil potekala istočasno z odhodom srbskih sil s Kosova. Do 20. 6. 1999 je bil umik Srbov končan, KFOR pa je izpolnil svojo nalogo začetne namestitve.

Sile zavezništva so se na tem prostoru predhodno že angažirale z operacijo Zavezniške sile (Allied Forces), od marca do junija 1999, z vojaškim (letalskim) posredovanjem Nata v Zvezni republiki Jugoslaviji in z operacijo zavezniško pristanišče (Allied Harbour), od

---

³² KFOR – Kosovo Forces

aprila do septembra 1999, z izvedbo prve humanitarne operacije Nata z namenom obvladati tok beguncev s Kosova v Albanijo. Mirovna operacija poteka z mandatom OZN, vodi jo Nato.

Temeljni cilj sil KFOR-ja³³, ki so nameščene na Kosovu in v Makedoniji, je izvajati nadzor nad uveljavljanjem vojaško-tehničnega sporazuma, ustvariti varno okolje za vračanje beguncev in razseljenih oseb na njihove domove, zagotavljati varnost pripadnikom mednarodnih organizacij, ki delujejo na Kosovu, in zagotavljati splošno varnost v pokrajini, ki je pogoj za vzpostavljanje ustreznih civilnih institucij. Naloge organov za civilno vojaško sodelovanje (CIMIC), ki delujejo v okviru sil KFOR-ja, so usmerjene na področje civilne obrambe, na ureditev teritorija, na promet z nepremičninami, zaščito objektov in evakuacijo beguncev.

V popolnem številčnem stanju je KFOR obsegal približno 50 000 pripadnikov. V njegovih silah je bilo udeleženih vseh 19 članic Nata in 20 nečlanic pod enotnim poveljevanjem in nadzorom.

5.5.4.1. Operacija v podporo miru "JOINT GUARDIAN" (Makedonija, Kosovo)

Skupina častnikov in podčastnikov Slovenske vojske v mednarodnih silah KFOR-ja:

- sestava kontingenta: 1 častnik in 1 podčastnik v poveljstvu
- pričetek sodelovanja 05. 01. 2000
- formacija: 1 x častnik, 1 x podčastnik
- skupaj: 2 pripadnika
- pričetek sodelovanja:
  - 05. 1. 2000 (takrat 6 častnikov)
  - od 18. 8. 2002 je angažiran 1 častnik
  - od 15. 7. 2002 je angažiran 1 podčastnik
- mandat: 6 mesecev (podaljšuje se po potrebi)
- število opravljenih mandatov: 5

Zaradi izvajanja resolucije Varnostnega sveta OZN, št. 1244 z dne 10. junija 1999, sodeluje skupina častnikov Slovenske vojske na podlagi Sporazuma o sodelovanju med

---

³³ *Priročnik o zvezi Nato, Office of Information and Press, NATO HQ, Bruselj, 2001*

Vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta o sodelovanju RS v KFOR-ju (Uradni list RS-MP, št. 2/2000). Sporazum je bil sklenjen z izmenjavo pisem in ratificiran z uredbo Vlade RS.

Cilj misije je, da utrdi varnost, doseže uveljavljanje resolucije Varnostnega sveta št. 1244 in zagotovi nadzor nad izvajanjem Vojaško tehničnega sporazuma, sprejetega 9. junija 1999, ki sta ga podpisali zveza Nato in vojska Zvezne republike Jugoslavije.

V obdobju od 5. 1. 2000 do 18. 8. 2002 je v operaciji "JOINT GUARDIAN" sodelovalo 6 častnikov Slovenske vojske. Po 18. 8. 2002 v operaciji sodelujeta samo en častnik in podčastnik. Naloge častnika in podčastnika so opravljanje štabnih častniških dolžnosti v poveljstvu mednarodnih sil KFOR-ja. Sedež izvajanja nalog je v Prištini.

5.6. OPERACIJE IN MISIJE ZDRUŽENIH NARODOV

5.6.1. Mirovna misija UNTSO³⁴ (United Nations Truce Supervision Organisation) na Bližnjem vzhodu

- sestava kontingenta: 1 častnik – vodja opazovalne skupine in dva častnika – vojaška opazovalca;
- naloga: nadzor in ohranitev premirja in drugih med sptima stranema sprejetih dogovorov na območju OGG;
- baziranje na območju operacije: rotiranje na OGG-T (Izrael), OGG-D (Sirija) in OGG-L (Libanon);
- formacija: 3 x častnik;
- skupaj 3 pripadniki SV;
- pričetek sodelovanja: 10. 8. 1998;
- mandat:
  - 12 mesecev (za vojaška opazovalca); se podaljšuje po potrebi;
  - enkratno 12 mesecev (za vodjo opazovalne skupine); se ne podaljšuje;
- število opravljenih mandatov: 4;

---

³⁴ UNTSO – United Nations Truce Supervision Organization, mirovna operacija, ki traja že od junija 1948 in ji še ni videti konca

- trenutno opravlja naloge 5. skupina vojaških opazovalcev (DEC 2002 – DEC 2003) in vodja opazovalne skupine (SEP 2002 – SEP 2003).

Vlada RS oziroma Slovenska vojska v mirovni operaciji UNTSO sodeluje na podlagi sklepa Vlade RS, št.: 802-01/98-1(N) z dne 15. 5. 1998, z dvema častnikoma – vojaškima opazovalcema ZN.

V mirovni operaciji UNTSO vojaški opazovalci opravljajo naloge na naslednjih postajah:

- OGG – Observer Group Golan (operativno poveljstvo)
  - postaja OGG – Tiberias (opazovalnice na izraelski strani Golanske planote)
  - postaja OGG – Damask (opazovalnice na sirijski strani Golanske planote)
- OGL – Observer Group Lebanon (opazovalnice v južnem Libanonu)
- OGE – Observer Group Egypt (opazovalnice na Sinajskem polotoku).

Do sedaj so pripadniki Slovenske vojske sodelovali v OGG, OGG-T, OGG-D IN OGL. Predstavnika v OGE do sedaj še nismo imeli oziroma RS ni posebej zainteresirana za to območje.

Častniki Slovenske vojske so v misiji UNTSO svoje naloge opravljali dobro in strokovno, za kar so bili tudi večkrat pohvaljeni. Med njimi so posamezniki s položaja vojaškega opazovalca napredovali in opravljali različne štabne dolžnosti na postajah. Tako sta dva častnika v drugi polovici svojega mandata začela opravljati dolžnost častnika za usposabljanje novih vojaških opazovalcev (Training officer), eden je postal vodja skupine opazovalcev (Team commander), eden pa je napredoval do častnika v operativnem centru UN HQ v Jeruzalemu.

Spomladi leta 2002 je RS dobila vabilo OZN, da septembra 2002 popolni dolžnost poveljnika postaje vojaških opazovalcev OGG – T v misiji UNTSO s častnikom Slovenske vojske za dobo enega leta brez rotacije. RS je vabilo sprejela ter v septembru 2002 popolnila sprejeto mesto.

5.6.2. Mirovna misija OHR (častnik v Uradu visokega komisarja v Sarajevu)

- sestava kontigenta: 1 častnik SV v mirovni misiji OHR
- pričetek sodelovanja 15. 7. 2001
- mandat 6 mesecev, se podaljšuje po potrebi
- število opravljenih mandatov: 0
- trenutno opravlja naloge 1 častnik SV

Naloga častnika v mirovni misiji je opravljanje štabnih nalog v uradu visokega komisarja v Sarajevu.

6. UDELEŽBA PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

6.1. ŠTEVILO PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE PO IZMENAH

V nadaljevanju naloge bom v tabeli prikazal sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah med leti 1997 in 2002. Tabela predstavlja posamezne mirovne operacije v posameznem obdobju in število pripadnikov Slovenske vojske v eni izmeni. Skupno število pripadnikov Slovenske vojske po posameznih mirovnih operacijah bo predstavljeno v zaključku naloge.

Misija	Mandat	Območje misije	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Alba	OVSE	Albanija	21+1					
Allied harbour	NATO	Albanija			26+2			
UNTSO	OZN	Bližnji vzhod		2	2	2	2	3
UNMIK	OZN	Kosovo			1	1	1	1
UNFICYP	OZN	Ciper	10	27	29	29	29	
SFOR	LHO	NATO	BiH	18	18	18	18	18
SFOR	MSU	NATO	BiH			26	26	49
SFOR	ROLE1	NATO	BiH				12	12
SFOR	POV	NATO	BiH					2
KFOR	NATO	Kosovo				6	6	2
Skupaj			50	47	104	94	117	87

Slika št. 3: Tabelarni pregled sodelovanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah med 1997 in 2002

V tabeli vidimo, da se je v obdobju med 1997 in 1999 število mirovni operacij, v katerih sodelujejo pripadniki Slovenske vojske, povečevalo, nato se je ustalilo in v letu 2002 začelo padati.

Hkrati s povečevanjem števila mirovni operacij se je povečeval tudi spekter nalog, v katerih so sodelovali pripadniki Slovenske vojske.

Tabela nazorno prikazuje trend rasti. Leta 1997 so trije pripadniki Slovenske vojske sodelovali na treh različnih področjih v mirovni operacijah, v letu 2002 pa že v sedmih različni mirovni operacijah. Število sodelujočih v mirovni operacijah je, v celoti gledano z manjšimi odstopanji, stalno naraščalo. Vrhunec po številu udeležencev v obdobju do 31. 12. 2002 je bil dosežen leta 2001, in sicer 117 pripadnikov v eni izmeni. V letu 2003 se pričakuje tako povečanje števila udeležencev na mirovni operacijah kot tudi povečanje spektra nalog v mirovni operacijah.

6.2. PRISPEVEK SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

Slovenska vojska je v procesu opuščanja naborniškega sistema in izvaja preoblikovanje Slovenske vojske v profesionalno vojsko, dopolnjeno s pogodbeno rezervo. S tem se povečuje število zaposlenih v Slovenski vojski, hkrati pa se spreminja tudi njena notranja struktura.

V mirovni operacijah je do 31. 12. 2002 sodelovalo 642 pripadnic in pripadnikov Slovenske vojske. Vsota je povprečje med zbranimi podatki Službe za organizacijo in kadre MORS-a, Uprave za vojaške zadeve MORS-a, ki podeljuje priznanja Slovenske vojske (medalja v službi miru), ter viri na GŠSV in v 1. brigadi Slovenske vojske. Do 31. 12. 2002 je bilo 7 pripadnikov Slovenske vojske odpoklicanih z mirovni operacije. Le-te so nadomestili novi pripadniki, ki so bili v domovini kot rezerve. Razlogi odpoklica so bili osebne narave, disciplinski prekrški ali bolezni.

Do 31. 12. 2002 je v mirovni operacijah sodelovalo 30 pripadnic Slovenske vojske. Analize kažejo, da so naloge opravile zelo dobro. Zgornji podatek nam kaže določeno nesorazmerje med skupnim odstotkom zaposlenih žensk v Slovenski vojski (13%) in udeleženkami mirovni operacij (4%).

Število oziroma odstotek ponavljanja izvajanja misij je največji v mirovni operaciji SFOR – MSU ter mirovni operaciji UNIFICY. Po pregledu seznamov je bilo ugotovljeno, da je kar nekaj predstavnikov 17. bataljona vojaške policije že tretjič oziroma četrtič na isti misiji. Zelo podobna je situacija pri pregledu udeležencev misije na Cipru. Pri popolnjevanju kontingenta mirovne operacije SFOR – MSU se sedaj pojavlja že do 40 % udeležencev, ki so bili na misiji večkrat.

Posebna specifika je misija SFOR – LHO, kjer se posadke menjajo tedensko, vendar to ni klasična oblika sodelovanja v mirovni operaciji.

V primeru večkratnega ponavljanja misije so v teoriji različna stališča, vendar nobeno ne priporoča številnih ponavljanj iste misije. V slovenski policiji lahko na eni misiji sodeluješ največ trikrat, nato ni več možnosti ponavljanja. Bistveni razlog je ta, da posameznik vzame opravljanje naloge na misiji kot rutino ter s tem poveča možnost, da se zgodi kaka nenačrtovana nesreča oziroma postane preveč “domač” na področju izvajanja misije.

6.3. ANALIZA DOSEDANJIH SPREJEMANJ ODLOČITEV O SODELOVANJU PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

V zaključnem delu naloge bom na podlagi metode raziskovanja s soudeležbo v procesu sprejemanja odločitev o napotitvi vojakov Slovenske vojske v mirovne operacije, spremljanja le-teh in analiziranja po njihovem koncu podal bistvene zaključke in izkušnje dosedanjega sodelovanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah.

Potrebo oziroma nujnost za vključevanje Slovenske vojske v mirovne operacije v tujini je vodstvo RŠTO³⁵ zaznalo že konec leta 1994, ko se je oblikovala začasna delovna skupina za pripravo in organizacijo dejavnosti mirovnega posredovanja. Osnovni cilj začasne delovne skupine je bilo koordiniranje organizacijskih, materialnih in kadrovskih postopkov s podobno delovno skupino na ravni obrambnega ministrstva s ciljem zagotavljanja enotnega pristopa pri morebitni izvedbi naloge sodelovanja enote Slovenske vojske v mirovnih operacijah.

Skladno s cilji, določenimi v aktu, o imenovanju za člane začasne delovne skupine so člani delovne skupine izvedli delovne obiske v centrih za usposabljanje pripadnikov mirovni misij na Finskem, Švedskem, Danskem in v Avstriji.

GŠSV je kot načrtovalec prvih priprav in izvedbe vključevanja v mirovne operacije upošteval strokovna izhodišča in izkušnje tujih armad, še posebej izkušnje sosednje avstrijske vojske. To potrjuje veliko raznovrstne strokovne literature in drugih virov, ki so na voljo, zlasti v oddelku za mednarodno vojaško sodelovanje. Hkrati pa so se posamezniki že vključevali v posamezne tečaje za opazovalce in člane mirovnih operacij v zgoraj navedenih centrih. Tečajev so se prioritetno udeleževali tisti častniki, ki so dobro znali tuji jezik in ne tisti, ki so se želeli še naprej vključevati v mirovne operacije. Ta izkušnja je prišla do izraza že takoj, ko so se pripravljali prvi kontingenti pripadnikov Slovenske vojske za odhod na mirovne operacije, ker usposobljeni častniki z opravljenimi tečaji za sodelovanje v mirovnih operacijah niso imeli interesa sodelovati v njih.

Rezultat stihijskega razvoja in dela v začetni fazi čutimo še danes, šest let po začetku sodelovanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah, ko nimamo na enem mestu zbranih analiz, seznamov sodelujočih ter posameznih informacij, ki bi bile lahko namenjene tudi raziskovalnemu delu na področju mirovnih operacij. Z aktivnim procesom vključevanja Slovenske vojske v mirovne operacije so se spreminjali tudi modeli priprav na operacije ter nivoji vodenja operacij.

6.3.1. ORGANIZIRANOST VODENJA MIROVNIH OPERACIJ V SLOVENSKI VOJSKI

Organizacijo oziroma način vodenja priprav in izvedbe vključevanja v mirovne operacije v Slovenski vojski lahko razdelimo na štiri razvojne faze oziroma na štiri obdobja:

a) začetno obdobje

V pripravo prve operacije "SUN RISE" ter operacije "ALLIED HARBOUR" se je vključeval celotni vrh Slovenske vojske ter posamezni predstojniki služb ministrstva za obrambo. Zagotoviti je bilo potrebno vse temeljne pravne akte, ki so določali status pripadnikom kontingenta Slovenske vojske.

Naloga načrtovanja in priprav ter izvedbe mirovne operacije je bila vodena in koordinirana na GŠSV. Oblikovala se je posebna ožja delovna skupina, ki je imela naslednje težiščne naloge: načrtovanje in organiziranje priprav za izvedbo naloge, koordiniranje dela v oddelkih GŠSV ter spremljanje priprav enote in dajanje potrebne

---

³⁵ RŠTO – Republiški štab za teritorialno obrambo

strokovne pomoči. Vodja skupine je bil pooblaščen za koordiniranje sodelovanja s predstavniki organov in služb MORS-a.

Za sanitetno enoto, ki je bila predvidena za odhod na mirovno operacijo, je bilo potrebno izdelati posebno osebno in materialno formacijo. Podrobnejše naloge, ki jih je bilo potrebno izvesti, da sta enoti odšli na izvajanje operacije, so naslednje:

- izdelati oceno potrebnih finančnih sredstev enote in zagotoviti potrebno opremo za izvajanje nalog v operacij;
- izdelati načrt in program usposabljanja za sanitetno enoto v času priprav;
- zagotoviti zdravstvene preglede in preventivno cepljenje udeležencev mirovne operacije;
- izvesti jezikovno usposabljanje v okviru 30-urnega programa jezikovnega usposabljanja s poudarkom na vojaškem in medicinsko-sanitetnem izrazoslovju;
- načrtovati ustrezne komunikacijske povezave sanitetne enote z domovino in znotraj sanitetne enote ter izvesti usposabljanje pripadnikov sanitetne enote na vseh sredstvih zvez;
- pripraviti TOA za prenos pooblastil poveljevanja za sanitetno enoto, ki bo sodelovala v operaciji, ter izdelati ukaz za delovanje Slovenske vojske v operaciji;
- pripraviti potrebne dokumente, ki se nanašajo na izplačilo nadomestil pripadnikom enote in zavarovanje pripadnikov enote, vozil in druge opreme za čas delovanja v operaciji;
- izdelati predlog ministru, da se dodatek za nevarnost določi v višini enega količnika plače;
- pripraviti potrebno dokumentacijo za sklenitev pogodb o sodelovanju v mirovni operaciji;
- pripraviti vse potrebne dokumente, ki se nanašajo na prehod vojaške enote preko državne meje;
- načrtovati in izvesti varnostno in protiobveščevalno pripravo in usposabljanje pripadnikov enote ter podati informacije pripadnikom enote o obveščevalni situaciji na območju delovanja;
- pripraviti načrt obveščanja javnosti o sodelovanju sanitetne enote SV v mirovni operaciji;
- pripraviti protokol ob odhodu enote ter njeni vrnitvi.

S tem so bili vzpostavljeni temelji vključevanja Slovenske vojske v mednarodne mirovne operacije. Na podlagi pridobljenih izkušenj ter analiz, ki so bile opravljene, se je počasi gradil model vključevanja Slovenske vojske, ki je omogočal bolj načrtno delo na tem področju.

b) Načrtovanje mirovnih operacij znotraj oddelkov GŠSV in enot Slovenske vojske

Za drugo fazo načrtovanje mirovnih operacij je značilno, da se je njihovo načrtovanje in spremljanje preneslo v posamezne oddelke GŠSV ali enote Slovenske vojske. Tako so bili načelniki oddelkov odgovorni za pripravo organizacijskih ukazov ter drugih aktov, ki so določali izvedbo načrtovanje, napotitev, izvedbo ter vrnitev z mirovne misije. Tako je bil na primer načelnik oddelka pehote odgovoren za mirovni operaciji UNFICYP ter UNTSO, načelnik oddelka vojaške policije je bil odgovoren za MSU, poveljnik 15. brigade vojaškega letalstva za LHO v okviru SFOR-ja.

Takšna organiziranost je bila mogoča, ker so bili že postavljeni temelji delovanja mirovnih operacij in so se posamezni standardni postopki že avtomatično izvajali. V tem obdobju je nastajala tudi že enota, ki je bila namenjena predvsem mednarodnemu sodelovanju. Tako so se operativni postopki že prenašali tudi nanjo. To posebej velja za mirovno operacijo UNFICYP, ki so jo izvajali pripadniki 10. bataljona za mednarodno sodelovanje. Enako se je izvajalo tudi z MSU, katere izvajalci so bili v 17. bataljonu vojaške policije.

c) Centralizirano načrtovanje in spremljanje mirovnih operacij v GŠSV

Tretja faza prinaša centralizirano načrtovanje in spremljanje mirovnih operacij v GŠSV, kjer se leta 2000 oblikuje delovno mesto samostojnega pomočnika za mednarodne operacije.

Častnik je koordiniral ter usmerjal pravočasne priprave posameznih kontingentov ter pripravljaj elemente za odločitve o novih operacijah vodstvu Slovenske vojske. Priprave za mirovno operacijo pa so se prenesle v enote, ki so izvajale operacije oziroma, v primeru operacije KFOR-ja, na vodjo kontingenta.

S tem načinom koordiniranja ter vodenja mirovnih operacij končno prihajamo na obliko, ki omogoča tudi delno analitično sledenje vključenosti pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije in centralistično arhiviranje dokumentov, to v minulem obdobju namreč ni bilo izvedljivo.

d) Prenos pristojnosti načrtovanja in spremljanja mirovnih operacij v 1. brigado Slovenske vojske

Zaradi reorganizacije in preoblikovanja Generalštaba Slovenske vojske in oblikovanja poveljstva sil Slovenske vojske se je v letu 2002 izvedel prenos nalog in odgovornosti v zvezi z mednarodnimi operacijami za podporo miru in kriznega odzivanja na 1. brigado Slovenske vojske. S tem prenosom so se prenesle vse naloge in odgovornosti za organiziranje, priprave in vodenje operacij. Cilj prenosa je bil zagotoviti učinkovito vodenje in spremljanje izvajanja nalog, enotnost načrtovanja, organiziranja priprav in podpore operacijam.

Enota je izdelala pregled aktivnosti sodelovanja enot Slovenske vojske v mirovnih operacijah, ki vsebuje 116 aktivnosti. Aktivnosti so razdeljene na šest glavnih procesov in sicer sprejem odločitve in pravne podlage, priprave enote, napotitev enote, delovanje enote, vrnitev enote in konsolidacija enote. S tem načinom dela so tudi zagotovili, da imajo enote na razpolago tri mesece za pripravo in načeloma šest mesecev za delovanje na področju operacije.

Konec leta 2003 bo izdelana nova direktiva za sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah, ki bo definirala naloge posameznih nivojev poveljevanja. Z direktivo se vzpostavlja strateški organ za načrtovanje mirovnih operacij v Generalštabu, operativni načrtovalni organ se vzpostavlja v poveljstvu sil ter z nosilci izvajanja posameznih mirovnih operacij znotraj enot Slovenske vojske. S tem načinom sledimo tudi organizacijskim načelom delovanja Slovenke vojske. V zaključku lahko ocenim, da trenutna organiziranost sicer omogoča izvajanje nalog, vendar ni najboljša in dovolj pregledna.

6.3.2. IZKUŠNJE PRI PRIDOBIVANJU KADROV ZA MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE

V nadaljevanju bom predstavil vidik kadrovanja pripadnikov Slovenske vojske za sodelovanje v mirovnih operacijah. Vključevanje Slovenske vojske v mirovno operacijo ALBA, ki se je začela in zaključila v letu 1997, je predstavljalo prvo mednarodno mirovno operacijo, v katero se je Slovenska vojska vključila s svojimi pripadniki.

Pridobivanje kadrov je bilo izvedeno z oglaševanjem iz notranjih virov zaposlenih v MORS-u. Zdravniško osebje je bilo popolneno z delavci Zdravstvene službe MORS-a, druga vojaška delovna mesta pa so popolnili pripadniki Slovenske vojske iz različnih poveljstev in enot. Odziv je bil, zaradi nejasno postavljenih kriterijev, izredno raznolik in je zahteval v nadaljnjem postopku temeljito selekcijo.

Enoto, ki je popolnjevala kontingent UNFICYP in je bila v začetku v velikosti oddelka, na koncu pa v velikosti voda, so formacijsko sestavljali pripadniki 10. bataljona za mednarodno sodelovanje. Kadrovanje pripadnikov se je od prvih začetnih težav kasneje stabiliziralo skladno z danimi možnostmi. Evidence pripadnikov bataljona so bile vzpostavljene in upravljanje s podatkovnimi bazami, že zaradi majhnega števila oseb, ni bilo težavno. Poleg ostalih kriterijev ustreznosti je bilo pri izbiri kandidatov za posamezno izmeno upoštevano redno spremljanje stopnje usposobljenosti posameznikov in enot.

Izkušnje iz zaključenih misij Albe in AFOR-ja so služile tudi za popolnjevanje nove mirovne operacije Slovenske vojske, ki se je s sanitetno enoto ROLE-1 vključila v sile SFOR-ja. Značilnost tokratnega popolnjevanja je, da se na podlagi sprejetega sporazuma med Ministrstvom za obrambo in Ministrstvom za zdravje v sanitetno enoto vključujejo tudi zdravniki in medicinski tehniki iz javnega zdravstva ter tako zagotavljajo nemoteno izvajanje mirovne operacije.

Enoto vojaške policije, ki popolnuje kontingent MSU v silah SFOR-ja, so do vključno 5. kontingenta popolnjevali na podlagi razpisa ali posebnega ukaza GŠSV prostovoljci iz različnih enot Slovenske vojske, ki so jih začasno prerazporedili v 17. bataljon vojaške policije. Na podlagi prijav so izvedli priprave ter nato selekcijo.

Analize so pokazale neustreznost takšnega delovanja, zato so se uvedle napotitve na misijo v okviru formacijske enote.

Sedaj praviloma odhaja na operacijo skladno z načrtom angažiranja z ukazom določena formacijska enota (vod), ki jo tvorijo pripadniki določene enote Slovenske vojske.

Tako je postala to prva mirovna operacija v Slovenski vojski, kjer so odstopili od načela prostovoljnosti udeležbe k načelu obveznega sodelovanja z matično enoto.

Kadrovanje pripadnikov Slovenske vojske, ki so se v sile KFOR-ja vključevali kot častniki za civilno-vojaško sodelovanje in stike z javnostmi, je potekalo iz notranjih virov Slovenske vojske, vendar se ni izbiralo le med pripadniki 10. bataljona za mednarodno sodelovanje, ampak iz vseh poveljstev in enot Slovenske vojske. Pri izbiri se je ponovno izkazala pomanjkljivost kadrovskega informacijskega sistema, ki ne omogoča optimalnega vpogleda v razpoložljivost in usposobljenost kadrov.

Nekatere ugotovitve v zvezi s kadrovanjem

Kadrovanje je potekalo dokaj stihijsko, odvisno od trenutne potrebe, saj v formacijah Slovenske vojske razpolagamo le z nekaj posamezniki, ki pokrivajo zahtevana področja.

Izbor kadrov je v večini primerov zasnovan na prostovoljnosti, poznanstvih in priporočilih.

Dopolnilno usposablja pripadnikov Slovenske vojske za sodelovanje v mirovnih operacijah je pomanjkljivo in nezadostno.

Izkušnje šestletnega sodelovanja v mednarodnem prostoru kažejo na to, da bo potrebno v mednarodne mirovne operacije vključevati celoten potencial RS. V strukturi stalne sestave Slovenska vojska ne razpolaga z vsemi profili strokovnih kadrov, ki so deficitarni na področju vključevanja v mednarodne mirovne operacije. Na področju civilno-vojaškega sodelovanja se tako iščejo strokovnjaki za posamezna funkcionalna področja, kot so industrija, infrastruktura, kultura, šolstvo, storitvene dejavnosti

Za majhno državo, kot je RS, je vključevanje v mednarodne mirovne operacije z večjimi enotami posebej težavno, saj je omejena tako z ekonomskimi, materialnimi kot kadrovskimi viri. Prav iz tega razloga je za Slovensko vojsko namesto linijsko-štabne organiziranosti dosti primernejše procesno organiziranje, ki omogoča enakovredno sodelovanje tudi z manjšimi enotami in posameznimi vojaškimi strokovnjaki. Procesna organizacija mednarodnih mirovnih operacij zahteva visoko motivirane kadre, kadre s široko kulturo in z razgledanostjo nasploh.

6.3.3. USPOSABLJANJE ZA MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE

Vsaka mirovna operacija zaradi svoje specifičnosti zahteva tudi posebne priprave udeležencev le-te.

Največ izkušenj do sedaj si je Slovenska vojska pridobila v mirovni operaciji UNFICYP in mirovni operaciji SFOR-ja. Posebej pomembne so izkušnje s področja usposabljanja in izobraževanja, in to v vseh ciklih od priprave do izvedbe operacije. Zato se v Slovenski vojski na podlagi ukaza nadrejene enote izdelajo načrti oziroma programi usposabljanja, ki se sproti nadgrajujejo glede na povratne informacije s področja mirovne operacije.

V nadaljevanju bom povzel bistvene splošne ugotovitve iz posameznih analiz mirovnih operacij, v katerih je sodelovala Slovenska vojska:

- usposabljanje udeležencev pred odhodom na operacijo bi moralo biti daljše, udeležiti bi se ga morali vsi udeleženci in predvidene rezerve;
- usposabljanje bi moralo biti izvedeno po točno opredeljenem načrtu – splošni del bi se moral opraviti že predhodno po enovitem programu, poseben, specialističen pa bi moral biti odvisen od vrste in kraja mirovne operacije;
- v času priprav bi bilo potrebno organizirati posebno skupino, ki bi skrbela za logistiko - to je pomembno posebno v času skupnega usposabljanja enote, da se pripadniki lahko posvetijo samo usposabljanju;
- v okviru jezikovnih priprav bi bilo potrebno izdelati, glede na potrebe in zmožnosti tudi, slovarček osnovnih pojmov in fraz v jezikih, ki jih uporabljajo na območju izvajanja operacij;
- usposabljanje je potrebno podaljšati ob upoštevanju splošnega vojaškega usposabljanja, specialističnega usposabljanja in usposabljanja za delo na novih napravah;
- v pripravah bi bilo potrebno ob strokovni pripravi posvetiti veliko pozornost tudi psihološki ustreznosti in pripravljenosti za delo v kolektivu s pomočjo rednih in posebnih psiholoških oblik dela – to je potrebno doseči s skupnim delom in bivanjem v rednem delovnem času in v času izvajanja usposabljanja vsaj en teden v okolju, ki je podobno razmeram, kjer se bo izvajala operacija.

6.4. PERSPEKTIVE VKLJUČEVANJA PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNE OPERACIJE V PRIHODNJE

RS je z dosedanjim vključevanjem v posamezne mirovne operacije dokazala, da želi skladno s svojimi zmožnostmi in interesi prispevati k vzpostavitvi miru in stabilnosti v

svetu, predvsem pa v svoji soseščini, jugovzhodni Evropi. S tem je dokazala, da lahko tudi majhna država aktivno pripomore k doseganju miru in varnosti v ožjem ter širšem mednarodnem okolju.

Politični in varnostni interes RS je stabilno ožje in širše varnostno okolje, saj je le na ta način zagotovljena tudi visoka stopnja varnosti države. Takšno izhodišče vodi k aktivni in odgovorni vlogi Slovenske vojske pri krepitvi mednarodnega miru in stabilnosti ter k sodelovanju v mirovni operacijah. Primarno bo težišče takšnega delovanja še naprej usmerjeno na regijo jugovzhodne Evrope, kot odgovorna članica mednarodne skupnosti pa je RS še naprej aktivno pripravljena delovati tudi na drugih kriznih žariščih.

Slovenska vojska mora biti v okviru svojih nalog sposobna izvesti vojaško obrambo države, izpolnjevati mednarodne obveznosti, sodelovati v operacijah kriznega odzivanja in humanitarnih operacijah ter glede na zmogljivosti sodelovati pri zaščiti in reševanju ter drugih nesrečah.

Z modernim pristopom k zagotavljanju varnosti in z njenim sodobnim pojmovanjem je težko definirati naravo bodočih operacij, še posebej v smislu intenzivnosti in prostora. Glede na to, da se lahko potreba po sodelovanju Slovenske vojske v mednarodnih operacijah pokaže v zelo kratkem času, je še posebej pomemben hiter odziv vlade in parlamenta do mednarodnih zahtev. Slovenska vojska mora imeti usposobljene enote, ki bodo lahko učinkovito sodelovale v večnacionalnih operacijah tudi izven meja zavezništva.

Slovenija do polnopravnega članstva v zvezi Nato sodeluje v mirovni operacijah pod pokroviteljstvom zavezništva kot članica programa Partnerstva za mir. Prav sodelovanje v mirovni operacijah pod pokroviteljstvom zavezništva v jugovzhodni Evropi je primarni cilj RS.

S tem namenom je Slovenska vojska v začetku letu 2003 v BiH poslala motorizirano četo 10. MOTB, ki deluje v večnacionalni bojni skupini na severnem sektorju BiH. Nalogi enote sta izvajanje nadzora (ljudi, prometa, tovara, skladišč) in spremljanje razminiranja na območju Doboja. Hkrati delujejo tudi trije častniki v poveljstvu bataljona, in sicer na področju obveščevalno varnostnih zadev ter logistike.

Glede na veliko število pripadnikov Slovenske vojske na področju BiH se je vzpostavil tudi nacionalni podporni element. Njegova naloga je izvajanje administrativno-logistične podpore za potrebe enot in posameznikov SV v sestavi SFOR-ja. Trenutno ga sestavlja 10 pripadnikov Slovenske vojske, in sicer 3 častniki, 5 podčastnikov in 2 vojaka.

V okviru izvajanja mirovnih operacij pod okriljem EU pa v operaciji za podporo miru "Concordia" sodeluje 1 častnik, ki opravlja štabne dolžnosti v poveljstvu mednarodnih sil EUF. Operacija se bo zaključila 15. decembra 2003.

Konec oktobra 2003 je svoj mandat v poveljstvu večnacionalne brigade Jugozahod v silah KFOR-ja nastopilo 11 častnikov in podčastnikov Slovenske vojske, ki delujejo v sestavi MLF³⁶. Pet slovenskih častnikov in šest podčastnikov, od tega dve podčastnici, deluje v okviru nemško-italijanskega poveljstva večnacionalne brigade Jugozahod s sedežem v Prizrenu. Pripadniki Slovenske vojske opravljajo naloge operativnih in obveščevalnih častnikov, častnikov za civilno-vojaške zadeve, premike, transport ter povezave s poveljstvom v Skopju. Mandat traja šest mesecev, rotacija ni predvidena.

Zelo aktualno je vprašanje vključevanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovni operaciji v Afganistanu in Iraku. Za sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske v mirovni operaciji ISAF III v Afganistanu so se prve priprave začele že konec leta 2002, vendar so se postopki zaustavili zaradi političnih razlogov. Enota je opravila določene priprave in evaluacijo s strani nizozemskih oboroženih sil, katerih sestavni del bi bila enota Slovenske vojske.

Vlada RS je 22. maja 2003 sprejela sklep (št. 802-02/202-7) o sodelovanju Slovenske vojske v mirovni operaciji ISAF IV. V mirovni operaciji bi sodeloval oddelek vojakov ter nekaj osebja za podporo in delo v nadrejenem poveljstvu. Skladno s sklepom Vlade RS so se v pozno spomladanskem in poletnem času izvajale priprave za udeležbo v mirovni operaciji ISAF IV.

---

³⁶ MLF – Multinational Land Force, trilateralna brigada, ki jo sestavljajo oborožene sile Italije, Madžarske in Slovenije. Je modularne sestave; vsaka država prispeva lahki bataljon, Italija kot vodilna sila zagotavlja celotno podporo in logistiko. Poveljstvo brigade je večnacionalno v razmerju: Italija 60%, Madžarska 20% in Slovenija 20%.

Zaradi nezmožnosti zagotovitve vseh pogojev za sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske v mirovni operaciji ISAF IV je Vlada RS 31. julija 2003 sprejela sklep, da se napotitev kontingenta Slovenske vojske preloži za šest mesecev. Razlog preložitve odhoda enote na misijo je predvsem administrativne narave, kajti zaradi sklepa Ustavnega sodišča RS je bilo varnostno preverjanje zaustavljeno in tako ni bilo mogoče zadostiti pogojem iz operativnega načrta Nata za operacijo ISAF IV, kjer je razvidno, da morajo imeti vsi udeleženci opravljeno varnostno preverjanje v skladu z zahtevami Nata.

Sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske v operaciji v Iraku je v prvi vrsti politično vprašanje in šele nato vojaškostrokovno. V različnih medijih je bilo opaziti številne prispevke in komentarje o vrsti in načinu sodelovanja Slovenske vojske v operaciji v Iraku.

Na ministrstvu za zunanje zadeve in obrambnem ministrstvu potekajo posamezni multilateralni in bilateralni pogovori o možnostih vključevanja ter sodelovanja Slovenske vojske v operaciji, vendar trenutno brez konkretnih obvez in nalog. Na podlagi teh pogovorov obstaja več opcij sodelovanja posameznikov in enot Slovenske vojske v Iraku.

Skupna vizija vseh, ki sodelujejo pri političnih razgovorih, je sodelovanje Slovenske vojske s posamezniki v specialističnih nišah ter morebitno sodelovanje ozko specializiranih enot Slovenske vojske.

Če analiziramo tudi zadnje izjave vodilnih predstavnikov zavezništva, je v bližnji prihodnosti zelo verjetno, da se bodo mirovne operacije pod okriljem Nata v BiH prenesle pod okrilje EU.

V kolikor pride do realizacije zgoraj navedenega scenarija, se bo morala temu prilagoditi tudi RS, kateri je bil primarni cilj sodelovanje v mirovnih operacijah pod pokroviteljstvom zavezništva v jugovzhodni Evropi. Nadaljnje sodelovanje v mirovnih operacijah bo pomemben preizkus tudi za Slovensko vojsko, pri čemer je uspešno delovanje v okviru mirovnih operacij ena pomembnejših nalog. Za izpolnitev tega cilja mora biti Slovenska vojska organizirana tako, da je mogoča njena vključitev v mednarodne enote oziroma njena povezljivost in delovanje predvsem v okviru Nata.

7. ZAKLJUČEK

Politični in varnostni interes RS je stabilno ožje in širše varnostno okolje, saj je le na ta način zagotovljena tudi visoka stopnja varnosti države. Takšno izhodišče vodi k aktivni in odgovorni vlogi Slovenske vojske pri krepitvi mednarodnega miru in stabilnosti ter k sodelovanju v mirovnih operacijah. Primarno bo težišče takšnega delovanja še naprej usmerjeno na regijo jugovzhodne Evrope, kot odgovorna članica mednarodne skupnosti pa je RS še naprej pripravljena aktivno delovati tudi na drugih kriznih žariščih.

Slovenska vojska mora biti v okviru svojih nalog sposobna izvesti vojaško obrambo države, izpolnjevati mednarodne obveznosti, sodelovati v operacijah kriznega odzivanja in humanitarnih operacijah ter glede na zmogljivosti sodelovati pri zaščiti in reševanju ter drugih nesrečah.

Z modernim pristopom k zagotavljanju varnosti in z njenim sodobnim pojmovanjem je težko definirati naravo bodočih operacij, še posebej v smislu intenzivnosti in prostora. Glede na to, da se lahko potreba po sodelovanju Slovenske vojske v mednarodnih operacijah pokaže v zelo kratkem času, je še posebej pomemben hiter odziv Vlade RS in parlamenta do mednarodnih zahtev. Slovenska vojska mora imeti usposobljene enote, ki bodo lahko učinkovito sodelovale v večnacionalnih operacijah tudi izven meja zavezništva.

Slovenska vojska je vključena v operacije v podporo miru SFOR-ja v BiH, v mednarodne sile KFOR-ja na Kosovu, v misiji OHR in UNTSO ter v mirovno misijo v Makedoniji (Concordia) s približno 200 pripadniki.

Hipotezo, da RS s svojim sodelovanjem v mirovnih silah Združenih narodov in v večnacionalnih silah Nata za mirovne operacije (pod mandatom OZN) aktivno pomaga pri vzdrževanju in ohranjanju mednarodnega miru in varnosti ter da enote Slovenske vojske od leta 1997 aktivno sodelujejo v mirovnih operacijah, lahko potrdim.

Hipotezo, ki opredeljuje, da so se organiziranost Slovenske vojske za delovanje v mirovnih operacijah, kadrovanje in usposabljanje za načrtovanje, priprava, vodenje,

izvajanje in analiziranje mirovnih operacij v slovenski vojski razvijali vzporedno z vključevanjem v mirovne operacije, kar pomeni, da so rešitve problemov nastajale, lahko potrdim.

Hipoteze, da je Slovenska vojska od leta 1997 dalje vsako leto povečevala število vojakov v mirovnih operacijah, hkrati se je povečevalo tudi število mirovnih operacij, v katerih sodeluje, in da se je povečeval tudi spekter nalog v mirovnih operacijah ter spremenil tip mirovnih operacij in povečalo število organizacij, pod čigar vodstvom so Slovenski vojaki izvajali mirovne operacije, ne morem ne potrditi ne zanikati, kajti zaradi opustitve sodelovanja v posamezni mirovni operaciji oziroma pojavljanja v novi mirovni operaciji, je opazen trend porasta in trend padanja števila udeležencev, števila mirovnih operacij ter tudi organizacij, v okviru katerih so izvajali mirovne operacije.

Hipotezo, da je status vojaka odvisen od zakonskih določb in sklepov vlade, lahko potrdim, kajti pravni red v RS ter sklepi Vlade RS natančno določajo status vojaka v mirovni operaciji.

Nabor kandidatov za vključevanje v mednarodne mirovne operacije med civilnimi osebami in vojaki prispeva k zmanjšanju razlik med civilno družbo in oboroženimi silami. Menim, da bi se z vključevanjem vseh kadrovskega virov države v mednarodne mirovne operacije vzpostavili mehanizmi, ki bodo tovrstno odprtost še vzpodbujali.

V Slovenski vojski je potrebno vzpostaviti sistem za načrtovanje, spremljanje in analiziranje mirovnih operacij, ki bo omogočal sprotno opravljanje analiz, pripravo in podporo političnim odločitvam za vključevanje v mirovne operacije ter nudil podporo udeležencem in njihovim družinskim članom.

O virih znotraj Slovenske vojske bi bilo potrebno formirati posebno bazo podatkov o usposobljenosti in pripravljenosti pripadnikov Slovenske vojske sodelovati v aktivnostih Slovenske vojske v mednarodnem okolju. Le-to pa bi bilo potrebno smiselno vključiti tudi v zgrajeno karierno pot pripadnikov Slovenske vojske, ki bi jim tovrstno angažiranje predstavljalo le klin v karieri po modelu plezalne lestve.

V nalogi sem skušal predstaviti tudi trditev, da v mirovnih operacijah lahko uspešno sodelujejo le visoko usposobljene in motivirane enote, kar pa je do sedaj Slovenska vojska uspešno dokazovala. Kot utemeljitev te trditve navajam dejstvo, da do danes v mirovnih operacijah še nismo imeli žrtev ne v nesrečah ne v bojnih spopadih.

8. LITERATURA IN VIRI

9.1. KNJIGE:

1. BATTISTELLI FABRIZIO: Peacekeeping and the Postmodernnnn Soldier, Armed & Society, Vol. 23, 1997
2. ABRAHAMSSON BENGT: Military Profesionalization and Political Power, Sage Publications, London, 1972
3. FM 22–100: Army Leadership, HQ Departement of the Army, Washington, 1997
4. FM 7–98: Operations in a Low-Intensity Conflict, HQ Departement of the Army, Washington, 1992
5. FM 12–6: Personal Doctrine; Chapter 3: Army Organizational Structure, Washington, 1997
6. GERŠAK TEODOR: NATO, njegova preobrazba in Slovenija, Defensor, Ljubljana, 1995
7. GRIZOLD ANTON: Evropska varnost, FDV, Ljubljana, 1999
8. GRIZOLD ANTON, FERFILA BOGOMIL: Varnostne politike velesil, FDV, Ljubljana, 2000
9. JELUŠIČ LJUBICA: Legitimnost sodobnega vojaštva, FDV, Ljubljana, 1997
10. JOVANOVIĆ BRANISLAV: Uvod u teoriju vojnog rukovođenja, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1984
11. KOTNIK IGOR: Primerjalna analiza naborniškega in poklicnega popolnjevanja oboroženih sil z vojaki v Evropi in Severni Ameriki, magistrska naloga, FDV, Ljubljana, 1994
12. MOS OOE Recruiter: HQ Departement of the Army, Washington, 1993
13. MRVAR UŽMAH SABINA: Primerjalna analiza mirovnih operacij ZN in vojaških operacij zveze NATO, diplomsko delo, FDV, Ljubljana, 2000
14. NATO Priročnik, Office of Information and Press, Brussels, 2001
15. PAVČNIK M.: Pravo, Cankarjeva založba, l 1987, str 137
16. PODBREGAR IZTOK: Interoperabilnost kadrov manjših držav v mirovnih operacijah, doktorska disertacija, FOV, Ljubljana, 2000
17. Selection Standards and Training Guidelines for United Nations Military Observers (UNMOs), United Nations, 1997

18. SKUPINA AVTORJEV: International Military and Defence Encyclopedia, Brassey's (US), Washington, 1993
19. The NATO Handbook, 50th Anniversary Edition, Office of Information and Press, NATO HQ, Bruselj, 1998
20. UN Military Observers Handbook, United Nations, 1994
21. Ustanovna listina Združenih narodov in Statut meddržavnega sodišča, Urad za javne informacije, Združeni narodi, New York, 1977

8.2. ČLANKI:

1. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO HQ, Bruselj, 1998
2. Canadian Forces Recruitment System Review, Final Report, Januar 1998
3. Future place operations achieving success, NATO Defence College, Rim, 1. 1997
4. GRIZOLD ANTON: Bodoče vloge, poslanstva in strukture sodobnih oboroženih sil, TIP, 1-2/1994
5. GRIZOLD ANTON: Nobenih šok terapij, Revija Slovenska vojska, December 2000
6. GRIZOLD ANTON: Prednostne naloge MORS, MORS, Ljubljana, Januar 2001
7. HALTINER KARL W.: Policemen or Soldiers? Organizational Dilemmas in the Constabularization of Armed Forces, predavanje na sestanku delovne skupine "Public Opinion and Mass Media", FDV, Ljubljana, 23. – 26. 9. 1999
8. JEHART ALOJZ: Poklicno izobraževanje in usposabljanje častnikov v kopenskih silah, Bilten Slovenske vojske, Nov 1999 -1/1
9. Joint Military Doctrine – Peace support operations Swedish Armed Forces, Stockholm, 1 1997
10. Joint Doctrine for Military Operations Other Than War, NATO HQ, Bruselj, 1995
11. KAVAR JANEZ: Vojaški vidiki mirovnih operacij ZN, GŠSV, 1997
12. KAVAR JANEZ: Večnacionalnost sodobnih evropskih vojaških formacij, Revija Obramba, Julij 1998
13. KOSTAKOS GEORGIOS & BOURANTONIS DIMITRIS: Innovations in Peacekeeping: the case of Albania, Security Dialogue, 29 (March 1998), 1, str. 49 –58

14. KOTNIK DVOJMOČ IGOR: Herojski poveljnik, menedžer ali diplomat, Revija Obramba, Februar 2000
15. KOTNIK DVOJMOČ IGOR: Samoizbirna obrambno-zaščitno-varnostna obveznost, Revija Obramba, Oktober 1999
16. KOTNIK DVOJMOČ IGOR: Slovenska vojska za 21. stoletje. Kombinacija poklicne vojske s prostovoljsko rezervo, Revija Obramba, Oktober 1999
17. MANIGART PHILIPPE: Postmoderne vojaške organizacije, TIP, 2/1998
18. PODBREGAR IZTOK: Organizacijske strukture za mirovna posredovanja, Bilten Slovenske vojske, Nov 2000-3/1
19. Revija Slovenska vojska: Vas zanima delo v mednarodnem okolju, objava, Junij 2000
20. Revija Slovenska vojska: Že drugič v Sarajevu, Januar 2001
21. Revija Slovenska vojska: Mirovne operacije, Marec 2003 – Oktober 2003
22. VEGIČ VINKO: Mirovne operacije pred novimi izzivi, Revija Obramba, 1994
23. Zakon o delavcih v državnih organih, Uradni list Republike Slovenije, 15/90, 5/91, 18/91, 22/91, 2/91-I, 4/93, 70/97, 38/99
24. Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list Republike Slovenije, 14/90, 5/91, 71/93, 2/94
25. Zakon o obrambi, Uradni list Republike Slovenije, št. 82/94, 44/97, 87/97, 13/98 – odl. US in 33/00, 87/01
26. Zbirka temeljnih mednarodnih dokumentov, Društvo OZN, l. 1988
27. ŽABKAR ANTON: Od vojn do miru z mirovnimi silami OZN – značilnosti mirovnih operacij, Revija Obramba, 1/1992

9.3. PROMOCIJSKI MATERIAL:

1. Air Force USA
2. Defence Command Denmark, 2001
3. Multinational PSOs Training Centre, Hellas, 2000
4. Peacekeeping and Humanitarian Missions of the Polish Armed Forces 1953-1999
5. PFP Training Centre Turkey, 2000
6. Promoting Peace Through Understanding, Marshall Centre, 1998

7. The Royal Netherlands Army

9.4. ZABELEŽKE S TEČAJEV IN PREDAVANJ:

1. Osnovni tečaj za štabne častnike CIMIC, GŠSV, Poljče, 2000
2. Zabeleške s strokovnih predstavitev, posvetov in sestankov, Branko Podbrežnik, 1995-2003

9.5. INTERNET NASLOVI:

1. <http://www.mo-rs.si> (MORS)
2. <http://www.Natoschool-shape.de> (NATO)
3. <http://www.marshallcenter.org> (ZDA)
4. <http://www.cdnpeacekeeping.ns.ca> (Kanada)
5. OS Poljske - <http://www.wp.mil.pl>
6. <http://www.un.org> (OZN)

9. PRILOGA

KRONOLOGIJA VKLJUČEVANJA SLOVENSKE VOJSKE V SESTAVO MEDNARODNIH SIL SFOR-ja

- 27. 11. 1996 – ponudba Vlade RS za sodelovanje v operaciji v podporo miru “JOINT GUARD” v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja (3 x helikopter Bell-412, transportno letalo “Turbolet L-410” in letališče Cerklje ob Krki za transportne namene)
- 09. 01. 1997 – sestanek s predstavniki Nata v Bruslju
- Dogovorjeno je, da ocenjevalna skupina Nata obišče RS.
- 11. 02. 1997 – dvodnevni obisk ocenjevalne skupine Nata
- Potekajo pogovori o možnosti uporabe helikopterjev in transportnega letala v SFOR-ju, izvedejo se testni poleti. Sklenjen je dogovor, da plovila bazirajo na letališču Brnik in da letalsko-helikopterski oddelek izvaja nebojne naloge. Ocenjevalna skupina Nata oceni, da je 15. brigada vojaškega letalstva sposobna opravljati polete za mednarodne sile SFOR-ja
- 31. 07. 1997 – pismo generalnega sekretarja Nata, g. Solane, ministru za zunanje zadeve, g. Thalerju, v zvezi s ponudbo RS za sodelovanje v SFOR-ju; v prilogi sta priložena sporazum o sodelovanju in finančni sporazum.
- 11. 08. 1997 – pismo ministra za zunanje zadeve, g. Thalerja, generalnemu sekretarju Nata, g. Solani; v prilogi sta podpisani sporazuma o sodelovanju in finančni sporazum.
- 01. 10. 1997 – pričetek sodelovanja letalsko-helikopterskega oddelka v operaciji v podporo miru “JOINT GUARD” v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja
- 04. 06. 1998 – sklep vlade R Slovenije (št.: 802-02/98-2(N))
- 23. 12. 1998 – zakon o ratifikaciji sporazuma med vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta (MSOSAP) (Ur. l. RS, št. 23/98)
- 23. 12. 1998 – zakon o ratifikaciji finančnega sporazuma med vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta (MSOSAP) (Ur. l. RS, št. 23/98)
- 09. 01. 1999 – uredba o ratifikaciji Sporazuma o sodelovanju vojaške policije Slovenske vojske v operaciji “Kovačnica miru” med vlado RS in Organizacijo severnoatlantskega pakta (Ur. l. RS, št. 1/99)

- 09. 02. 1999 – pričetek sodelovanja voda vojaške policije v sestavi mednarodnih sil SFOR – MSU
- 13. 02. 1999 – uredba o ratifikaciji sporazuma med Glavnim poveljstvom Karabinerjev in Generalštabom Slovenske vojske k memorandumu o soglasju med Ministrstvom za obrambo R Italije in MORS-om o zagotavljanju logistične podpore slovenski zunanji sili, ki sodeluje v PME na italijanskem ozemlju in v logistični bazi v Butmirju pri izvajanju SACEUR-jevega OPLAN-a 10407 “JOIN FORGE”, (Ur. l. RS, št. 4/99)
- 13. 02. 1999 – uredba o ratifikaciji Memoranduma o soglasju med Ministrstvom za obrambo R Italije in MORS-em o zagotavljanju logistične podpore slovenskim silam, ki sodelujejo v posebni mednarodni enoti v BiH (Ur. l. RS, št. 4/99)
- 13. 02. 1999 – uredba o ratifikaciji Tehničnega dogovora med Glavnim poveljstvom Karabinerjev in Generalštabom Slovenske vojske k memorandumu o soglasju med Ministrstvom za obrambo R Italije in MORS-om o zagotavljanju logistične podpore slovenski zunanji sili, ki sodeluje v PME na italijanskem ozemlju in v logistični bazi v Butmirju pri izvajanju SACEUR-jevega OPLAN-a 10407 “JOIN FORGE” (Ur. l. RS, št. 4/99)
- 22. 07. 1999 – sklep vlade RS (št.: 803-05/98-12(N))
- 05. 11. 1999 – ponudba RS Natu o okrepitvi sodelovanja Slovenske vojske v SFOR-ju
- 01. 02. 2000 – pričetek sodelovanja sanitetne enote v sestavi mednarodnih sil SFOR-ja
- 14. 04. 2000 – uredba o ratifikaciji sporazuma med vlado R Slovenije in Organizacijo severnoatlantskega pakta o sodelovanju sanitetne enote slovenske vojske v SFOR-ju (Ur. l. RS, št. 9/00)